

Utajärven kunta Hyvinvointikertomus 2021- 2024

Sisällysluettelo

Johdanto ja tausta.....	4
Väestönkehitys ja tilannekuva.....	6
Vähimmäistietosisältö.....	8
Hyte-kerroin ja TEAviisari.....	12
Hyvinvointi-indikaattori ja sen osa-alueet.....	17
Strategiset kärkitavoitteet ikäryhmittäin.....	19
-Lapset ja nuoret.....	19
-Kaikki kuntalaiset.....	23
-Ikäihmiset.....	26
Kuntalaisten kokemukset ja kyselytulokset.....	28
Yhteenveto.....	38

Utajärven kunnan hyvinvoinnin edistäminen

Asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yksi Utajärven kunnan keskeisimmistä tehtävistä.

Kuntalain mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Terveystietokortin mukaisesti Utajärven kunnan tulee seurata asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä eri väestöryhmissä. Lisäksi kunnan on arvioitava palveluissa toteutettuja toimenpiteitä, joilla vastataan kuntalaisten hyvinvointitarpeisiin.

Utajärven hyvinvointikertomus on keskeinen asiakirja, joka kuvaa kuntalaisten hyvinvoinnin tilaa, kehitystä ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Se tarjoaa ajankohtaista tietoa päätöksenteon tueksi ja auttaa tunnistamaan keskeisiä haasteita sekä mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämisessä.

Hyvinvointikertomuksen tavoitteena on antaa kokonaisvaltainen kuva Utajärven väestön hyvinvoinnin tilasta. Se perustuu ajankohtaiseen tilastotietoon, kuntalaisten kokemuksiin sekä arvioon hyvinvointia edistävien toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Utajärvellä hyvinvoinnin edistämistyö perustuu vahvaan yhteistyöhön eri toimijoiden välillä. Hyvinvointikertomus toimii työkaluna kunnan eri hallinnonalojen, järjestöjen ja muiden sidosryhmien yhteistyön kehittämisessä. Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, joka vaatii strategista suunnittelua, sitoutumista ja konkreettisia toimenpiteitä.

Utajärven kunnan hyvinvointikertomus tarjoaa kattavan katsauksen kuntamme kehitykseen ja haasteisiin viimeisen neljän vuoden aikana. Väestömäärän lasku on ollut merkittävä huolenaihe; asukasluku on vähentynyt tasaisesti, mikä vaikuttaa niin paikalliseen yhteisöllisyyteen kuin kunnan resurssien ja palveluiden riittävyyteen. Väestön ikärakenteen muutos – erityisesti ikääntyneiden osuuden kasvu – on lisännyt painetta sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Kuluneen neljän vuoden aikana sosiaali- ja terveyspalveluissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Hyvinvointialueuudistuksen myötä osa palveluista on siirtynyt laajempiin alueellisiin kokonaisuuksiin, mikä on tuonut mukanaan sekä uusia mahdollisuuksia että haasteita. Palveluiden saavutettavuus ja kuntalaisten kokemus niiden laadusta ovat nousseet keskeisiksi keskustelunaiheiksi.

Samanaikaisesti Utajärvellä on panostettu terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen laaja-alaisesti. Kunta on kehittänyt uusia toimintamalleja, jotka tukevat asukkaiden omatoimista hyvinvoinnin ylläpitämistä. Esimerkiksi liikunta- ja kulttuuripalveluita on uudistettu vastaamaan paremmin kuntalaisten tarpeita. Myös ympäristönäkökulmat ja kestävä kehityksen periaatteet ovat olleet entistä vahvemmin mukana päätöksenteossa, mikä on lisännyt elinympäristön viihtyisyyttä ja terveellisuutta. Kiintiöpakolaisten vastaanotosta luopuminen valtuustokauden aikana oli toimintojen näkökulmasta tarpeellista tehdä muuttuneiden taustavaikuttajien vuoksi.

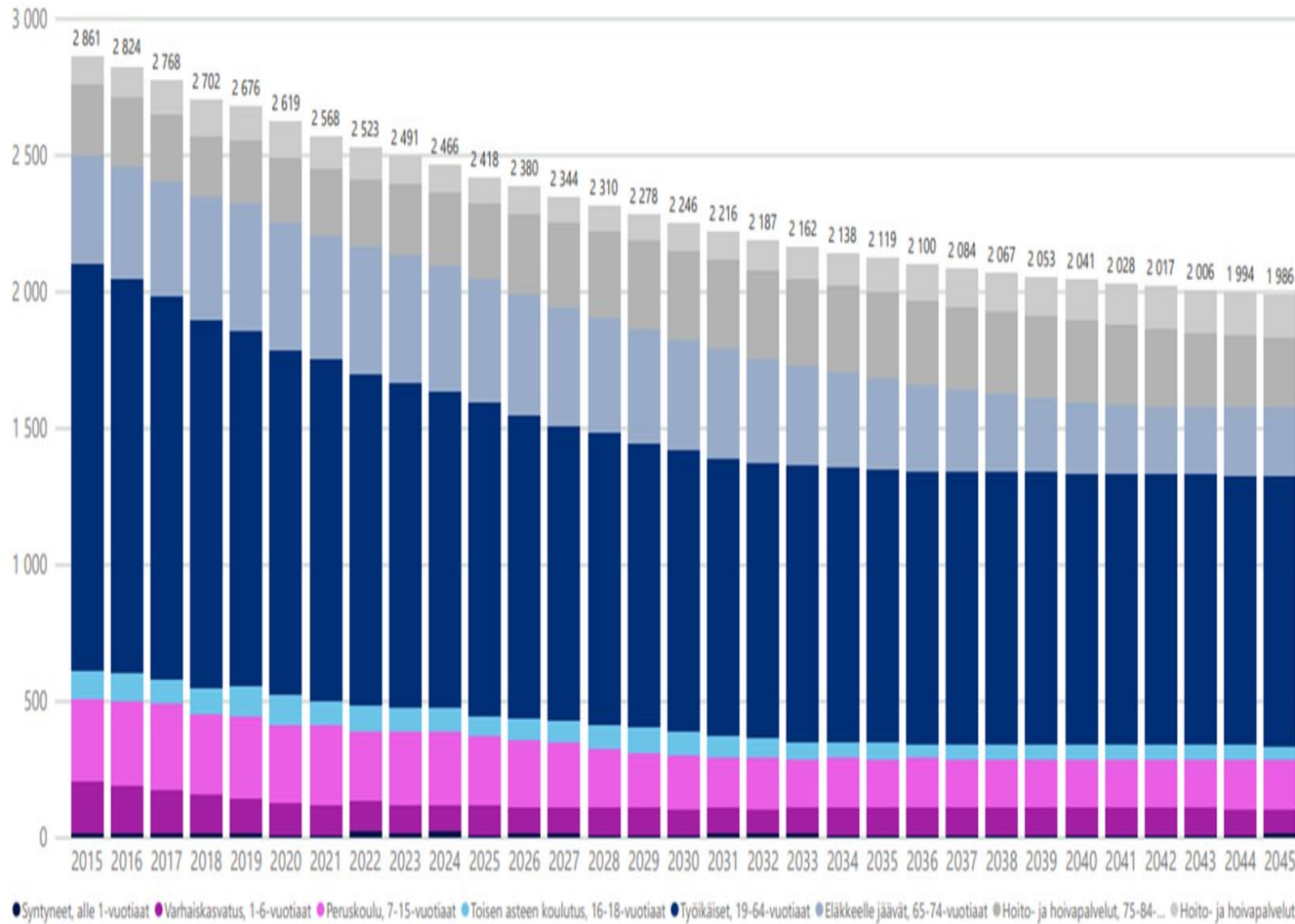
Katsaus menneeseen neljään vuoteen tarjoaa arvokasta pohjaa tulevaisuuden suunnittelulle. Tavoitteenamme on luoda Utajärvestä entistä parempi paikka elää, asua ja työskennellä, vaikka väestörakenteen ja palveluiden muutokset tuovat omat haasteensa. Yhteisöllisyyden vahvistaminen ja kuntalaisten osallisuuden lisääminen ovat edelleen keskiössä, kun rakennamme yhdessä parempaa huomista. Kehitystyön tueksi olemme keränneet kattavasti tietoa kuntalaisten näkemyksistä erilaisten kyselyiden avulla. Näiden vastausten pohjalta olemme toteuttaneet konkreettisia toimenpiteitä, jotka vastaavat asukkaiden esittämiin tarpeisiin ja toiveisiin. Lisäksi olemme ottaneet käyttöön osallistavan budjetoinnin, joka antaa kuntalaisille mahdollisuuden vaikuttaa suoraan taloudellisten resurssien käyttöön. Tämä on lisännyt läpinäkyvyyttä ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin.

Toimintamme on myös muuttunut huomattavasti suunnitelmallisemmaksi ja tehokkaammaksi. Selkeämmät strategiat, asukkaiden osallistaminen ja järjestelmällinen seurantatyö ovat johtaneet parempiin tuloksiin. Yhdessä rakennettu päätöksentekokulttuuri ja aiempaa johdonmukaisempi toimintatapa heijastuvat myönteisesti sekä kuntalaisten arkeen että kunnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Väestöennusteen analyysi 2025–2045

Väestö 2015–2024, Väestöennuste 2025–2045 (Tilastokeskus 2024)

Kokonaismäärä vähentynyt 102 henkilöllä kuluneen valtuustokauden aikana.

Väestömäärä on ollut laskussa vuodesta 2015 lähtien ja ennusteen mukaan tämä kehitys jatkuu vuoteen 2045 asti.

Väestömäärä laskee tasaisesti, mikä viittaa muuttotappioon ja alhaiseen syntyvyyteen.

Lasten ja nuorten määrä pienenee:

Alle 15-vuotiaiden (päiväkot- ja peruskouluikäiset) osuus pienenee selvästi.

Tämä vaikuttaa varhaiskasvatuksen ja koulujen palvelutarpeeseen.

Työikäisten määrä vähenee:

19–64-vuotiaiden osuus pienenee, mikä vaikuttaa työvoiman saatavuuteen ja kunnan elinvoimaan.

Tämä voi lisätä painetta houkutella uusia asukkaita.

Ikääntyneiden määrä kasvaa:

65 vuotta täyttäneiden osuus kasvaa merkittävästi, erityisesti 75 vuotta täyttäneiden ryhmä.

Tämä lisää tarvetta hoiva- ja terveyspalveluille sekä esteettömälle asumiselle ja liikkumiselle.

Mitä meidän on otettava huomioon:

Palvelurakenteen sopeuttaminen: Väestön ikääntyminen ja lasten määrän väheneminen edellyttävät palveluiden tarkkaa suunnittelua.

Ennaltaehkäisevä työ: Ikääntyneiden määrän kasvu korostaa tarvetta panostaa kotona asumisen tukemiseen ja hyvinvointia edistäviin palveluihin.

Vetovoiman ja pitovoiman vahvistaminen: Tarvitaan toimia, joilla houkutellaan uusia asukkaita ja pidetään nykyiset asukkaat kunnassa – esimerkiksi asumisen, työn ja palveluiden kehittämisen kautta.

Nuorten ja perheiden tukeminen: Syntyvyyden tukeminen ja lapsiperheiden hyvinvointi ovat keskeisiä pitkän aikavälin elinvoiman kannalta.

Vuoden 2021 lopussa Utajärven kunnan väkiluku oli 2 575 henkilöä. Tammikuussa 2021 väkiluku oli vielä 2 609, joten vuoden aikana tapahtui 34 henkilön vähennys. Vuonna 2020 väestö väheni 56 henkilöllä, joten vuoden 2021 aikana väestökato hidastui.

Tilastokeskus on arvioinut, että Utajärven väkiluku vähenee vuoteen 2025 mennessä 8,5 % vuoden 2020 tasosta. Tämä vastaisi noin 44 henkilön vähenemistä vuosittain, jolloin väkiluvuksi ennustettiin 2 387 asukasta.

Vuoden 2024 lopussa väkiluku oli 2 466. Tammikuun 2021 ja joulukuun 2024 välisenä aikana väkiluku laski yhteensä 143 henkilöllä. Keskimääräinen vuosittainen väheneminen oli siis noin 36 henkilöä. Tämä vastaa noin 5,5 % väestökatoa kyseisen ajanjakson aikana.

Tilastokeskuksen heinäkuussa 2025 julkaiseman tilaston mukaan Utajärven väkiluku oli 2 447 henkilöä.

Väestökato hidastunut: Vuoden 2020 (–56) ja vuoden 2021 (–34) luvut osoittavat, että väestön väheneminen on hieman tasaantunut.

Ennuste vs. toteutunut kehitys: Tilastokeskuksen ennuste (–44 henkeä/vuosi) on ollut hieman synkempi kuin toteutunut keskimääräinen väheneminen vuosina 2021–2024 (–36 henkeä/vuosi).

Vuoteen 2025 mennessä: Väkiluku (2 447) on edelleen korkeampi kuin Tilastokeskuksen arvio (2 387), mikä kertoo, että väestön väheneminen on ollut hitaampaa kuin ennustettu.

Vähimmäistietosisältö

THL on valmistellut ehdotuksen laajan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi. Kunnille ja alueille on koottu erilliset vähimmäistietosisällöt. Ehdotus auttaa kuntia ja alueita valitsemaan ne indikaattorit, joilla voi riittävän tarkasti seurata asukkaiden hyvinvoinnin tilaa. Sopivat indikaattorit auttavat ohjaamaan resursseja ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Elinolot	2024	2021	2019/2018
Syrjäytymisriskissä olevat 18-24 vuotiaat, %	18,20	17,7	30,10
Vaikeasti työllistyvät 15-64 vuotiaista, %	4,90	4,90	5,3
Yksinasuvat 75-vuotta täyttäneet % vastaavan ikäinen väestö	47,50	41,90	38,20
Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet % vastaavanikäinen väestö	4,90	7,20	7,60
Terveydentila			
Kokee terveydentilan keskinkertaiseksi tai huonoksi, 4. ja 5.luokan oppilaat, %	16,10		11,10 2,90 (2017)
Kokee terveydentilan keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. lk	32,60		24,10 13,20 (2027)

Nuorten syrjäytymisriski 2023: 18,2 % on merkittävä luku, joka viittaa siihen, että lähes joka viides nuori on vaarassa syrjäytyä. Syrjäytymisriski on tärkeä indikaattori nuorten hyvinvoinnista ja koulutuksen sekä työllistymisen onnistumisesta.

Rakennetyöttömyyden taso on kohtalainen, mutta vaatii edelleen aktiivisia toimia työllisyyden edistämiseksi. Työkyvyttömyysindeksi on 159,1, joka on korkea arvo ja viittaa siihen, että työkyvyttömyys on yleisempää kuin valtakunnassa keskimäärin. Tämä voi liittyä alueen väestörakenteeseen, työoloihin tai palveluiden saatavuuteen. Lähes puolet ikääntyneistä asuu yksin, mikä korostaa tarvetta ikäystävällisille palveluille. Omaishoidon rooli on myös merkittävä.

Keskeiset haasteet: Nuorten syrjäytymisriski, korkea työkyvyttömyysindeksi ja yksinasuvien ikäihmisten määrä vaativat erityistä huomiota.

Toimenpiteet: Tarvitaan kohdennettuja toimia nuorten tukemiseksi, työkyvyn ylläpitämiseksi sekä ikäihmisten palveluiden kehittämiseksi

Elämänlaatu	2024	2021	2019/2018
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, 4. ja 5. lk	71,70	92,70	95,70
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, 8. ja 9. lk	51,20	71,90	67,90
Turvallisuus			
Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, 4. ja 5. lk %	6,70		4,00
Kokenut vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten fyysistä väkivaltaa vuoden aikana %, 4. ja 5.lk	25,40 (PP keskiarvo 15,45)	12,2	15,20
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavanikäistä	457,60	266,30	616,40
Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta	2,4	4,70	3,00
Poliisin tietoon tulleet omaisuusrikokset	9,70	14,40	15,20

Nuorempien oppilaiden elämäntyytyväisyys on säilynyt hyvällä tasolla. Yläkoululaisten tyytyväisyys on selvästi matalampaa, mikä voi liittyä murrosikään, koulupaineisiin tai muihin kehityksellisiin tekijöihin.

•4.–5. luokan oppilaista 6,7 % koki tulleen koulukiusatuksi vähintään kerran viikossa (2023).

4.–5. luokan oppilaista jopa **25,4 %** ilmoitti kokeneensa vanhempien tai huoltajien fyysistä väkivaltaa vuoden aikana (2023).

8.–9. luokan oppilaista vastaava luku oli **10 %** (2019). Tämä on erittäin huolestuttava havainto ja vaatii erityistä huomiota.

Keskeiset haasteet: Korkea väkivaltakokemusten määrä nuoremmilla oppilailla ja koulukiusaamisen esiintyvyys.

Toimenpiteet: Vahvistetaan varhaista puuttumista ja perheiden tukipalveluita. Kehitetään koulun turvallisuuskulttuuria ja kiusaamisen ehkäisyä. Seurataan väkivaltakokemuksia systemaattisesti ja reagoidaan nopeasti.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65+-vuotiailla ovat korkealla tasolla: **457,6 / 10 000** (2024).

Tämä viittaa siihen, että ikääntyneiden turvallisuutta kotona ja julkisissa tiloissa on tarpeen parantaa, esimerkiksi kehittämällä esteettömyyttä ja turvallisuutta asuinympäristöissä, lisätä liikunta- ja tasapainoharjoittelun mahdollisuuksia ikäihmisille.

2,4 / 1 000 asukasta (2024) on alhainen, mikä kertoo hyvästä turvallisuustasosta.

9,7 / 1 000 asukasta (2024) on maltillinen taso, mutta vaatii jatkuvaa seurantaa.

Elintavat	2024	2021	2019/2018
Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. lk	14,00	10,30	28,10
MOVE, % 5. lk, joilla heikko fyysinen toimintakyky	41,70 (Pohjois-P 33,0)	71,40	26,90
MOVE, % 8. lk, joilla heikko fyysinen toimintakyky	63,0	56,7	72,20
Tervehampaiset 12-vuotiaat	76,70		
Mielenterveys			
Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä kahden viikon sisällä % 8. ja 9. lk	25,60	22,40	21,10 (2017)
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. lk	23,30	16,70	10,9
Osallisuus/Sivistys/Tekninen			
Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa	54,80 (2025)	59,50	61,80 (2017)
Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset, % 1-6 vuotiaista	77,88 (2023)	78,38	
Kevyen liikenteen väyliä, metriä/asukas	2,80 Pohjois-P 2,99	2,73	2,53 0,70 (2016)
Liikuntapaikkojen lukumäärä / 1000 asukasta	33,29 Pohjois-Pohjanmaa 11,34	31,02	31,02

•**5. luokan oppilaista** heikko fyysinen toimintakyky: **41,7 %** (2024).

•**8. luokan oppilaista** heikko fyysinen toimintakyky: **63,0 %** (2024).

•Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen on selkeä haaste, joka vaatii liikunnan lisäämistä ja arjen aktiivisuuden tukemista.

25,6 % koki vahvaa positiivista mielenterveyttä viimeisen kahden viikon aikana (2023).

•Tämä viittaa siihen, että vain noin neljännes kokee mielensä vahvaksi – luku on matala ja vaatii huomiota.

20,0 % 8.–9. luokan oppilaista raportoi kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta (2025).

•Tämä tarkoittaa, että joka viides nuori kokee merkittävää psyykkistä kuormitusta.

Keskeiset haasteet: Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen ja riittämätön uni. Matalahko kokemus positiivisesta mielenterveydestä ja korkea ahdistuneisuuden esiintyvyys.

Toimenpiteet: Lisää liikuntaa koulupäivään ja vapaa-aikaan. Unihygienian edistäminen kouluissa ja kotien tukeminen. Mielenterveyttä tukevien palveluiden vahvistaminen kouluissa. Varhainen tuki ja matalan kynnyksen keskusteluapua nuorille. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen arjessa.

Vähimmäistietosisällön tiivistelmä

Utajärven kunnan osalta vähimmäistietosisällön perusteella on tunnistettu useita keskeisiä haasteita, jotka koskettavat eri ikäryhmiä.

Erityisesti nuorten fyysinen toimintakyky on heikentynyt, ja yläkoululaisilla korostuvat riittämätön uni sekä ahdistuneisuus. Elämäntyytyväisyys on laskussa niin yläkoulussa kuin toisella asteella, mikä kertoo nuorten hyvinvoinnin kokonaisvaltaisesta haasteesta. Alakoululaisten kokemat väkivaltatilanteet kotona ovat huolestuttavan yleisiä, ja ne vaativat kiireellistä puuttumista. Ikääntyneiden kohdalla kaatumistapaturmat ovat yleisiä, mikä heikentää heidän turvallisuuttaan ja toimintakykyään. Lisäksi nuorten aikuisten työkyvyttömyys ja syrjäytymisriski ovat korkealla tasolla, mikä vaikuttaa pitkällä aikavälillä koko yhteisön hyvinvointiin ja elinvoimaisuuteen.

Toisaalta alueella on myös merkittäviä vahvuuksia, joita voidaan hyödyntää kehittämistyössä. Suun terveys on hyvällä tasolla 12-vuotiailla, mikä kertoo onnistuneesta ennaltaehkäisevästä työstä. Nuorten rahapelaaminen on harvinaista, ja omaisuusrikosten määrä on alhainen, mikä luo turvallisuutta yhteisöön. Omaishoidon vahva rooli ikäihmisten hoidossa osoittaa yhteisöllisyyttä ja vastuunkantoa, joka on arvokasta väestön ikääntyessä.

Näihin haasteisiin ja vahvuuksiin vastaamiseksi ehdotetaan konkreettisia toimenpiteitä. Kouluissa tulisi vahvistaa liikunnan määrää ja unihygieniää, jotta nuorten fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi paranisi. Mielenterveyspalveluita ja varhaisen tuen muotoja on kehitettävä, jotta nuoret saavat apua ajoissa. Perheiden ja vanhemmuuden tukeminen, erityisesti väkivallan ehkäisyssä, on keskeistä lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta. Ikääntyneiden turvallisuutta voidaan parantaa esimerkiksi kaatumisten ehkäisyyn suunnatuilla toimenpiteillä. Kaikissa ikäryhmissä on tärkeää edistää osallisuutta ja yhteisöllisyyttä, jotta jokainen kokee kuuluvansa yhteisöön ja voi osallistua sen toimintaan.

HYTE-kerroin ja hyvinvoinnin edistämisen rahoitus

Keskeiset tunnusluvut

HYTE-kerroin (€/asukas): 2023: 15,1 €, 2024: 19,1 €, 2025 (ennakko): 19,6 €

HYTE-kerroin (0–100): 2023: 65, 2024: 62 (laskua -3 pistettä)

Prosessi-indikaattorit (0–100): 2023: 73, 2024: 80 (nousua +7 pistettä)

Tulosindikaattorit (0–100): 2023: 56, 2024: 43 (laskua -13 pistettä)

HYTE-rahoitus yhteensä (1 000 €): 2024: 47 600 €

Rahoitus on kasvanut merkittävästi: HYTE-rahoitus on noussut sekä asukaskohtaisesti että kokonaisuutena. Tämä kertoo siitä, että kunta saa hyvinvointityöhönsä enemmän valtionosuuksia.

Prosessit ovat vahvistuneet: Prosessi-indikaattorien nousu (80/100) osoittaa, että kunta on kehittänyt rakenteita ja toimintatapoja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Tuloksissa on heikkenemistä: Tulosindikaattorien lasku (43/100) viittaa siihen, että väestön hyvinvoinnissa ei ole vielä saavutettu toivottua kehitystä, vaikka rakenteet ovat kunnossa.

Kokonais-HYTE-kerroin on hieman laskenut, mutta pysyy edelleen hyvällä tasolla verrattuna moniin muihin kuntiin.

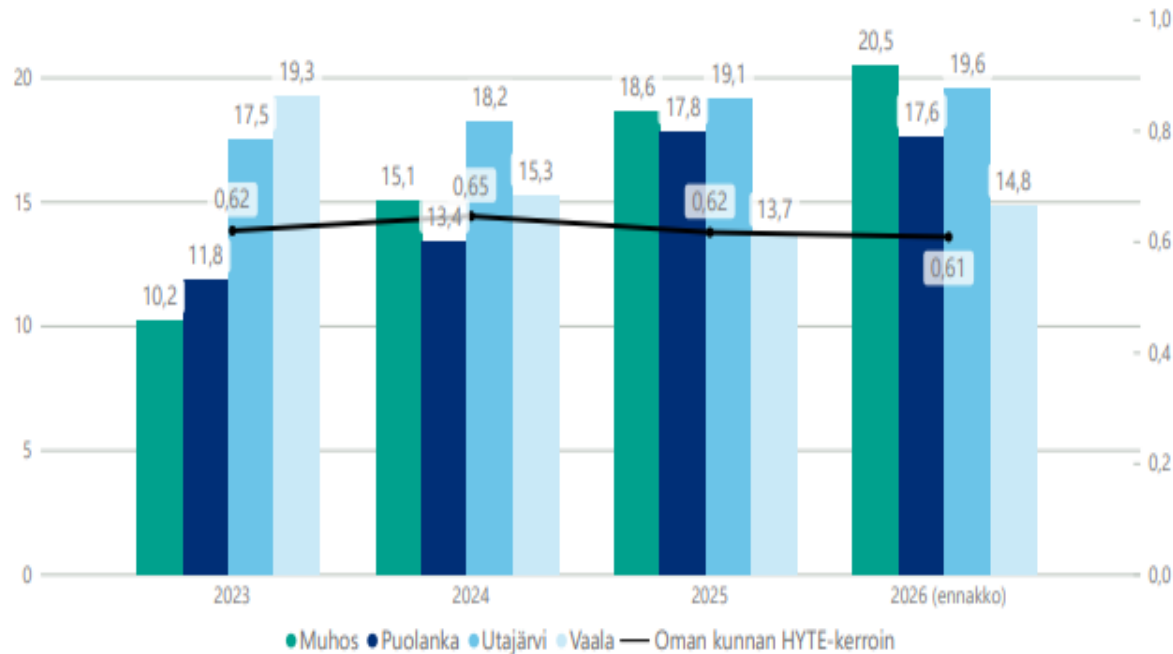
Kehitetään edelleen toimenpiteiden kohdentamista ja seuranta, jotta prosessien vahvuudet näkyvät myös tuloksissa.

Hyödynnetään kasvanutta rahoitusta strategisesti erityisesti niillä alueilla, joissa tulokset ovat heikentyneet (esim. nuorten hyvinvointi, syrjäytymisen ehkäisy).

Seurataan kehitystä vuosittain ja varmistetaan, että HYTE-työ on osa kunnan strategista johtamista.

HYTE-kerroin

HYTE-kertoimeen perustuva rahoitus, €/asukas
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa

Oman kunnan HYTE-kerroin, (0-100)

Lähde: Sotkanet

Oman kunnan pisteet	Pisteiden vuosimuutos	Oman kunnan sijoitus
62/100	-3	126

Oman kunnan tulosindikaattorit

Lähde: Sotkanet

Oman kunnan pisteet	Pisteiden vuosimuutos	Oman kunnan sijoitus
43/100	-13	198

Oman kunnan prosessi-indikaattorit

Lähde: Sotkanet

Oman kunnan pisteet	Pisteiden vuosimuutos	Oman kunnan sijoitus
80/100	7	75

HYTE-kerroin, (0-100)

Lähde: Sotkanet

Parhaat pisteet kunnista	Heikkoimmat pisteet kunnista
77	34

Tulosindikaattorit

Lähde: Sotkanet

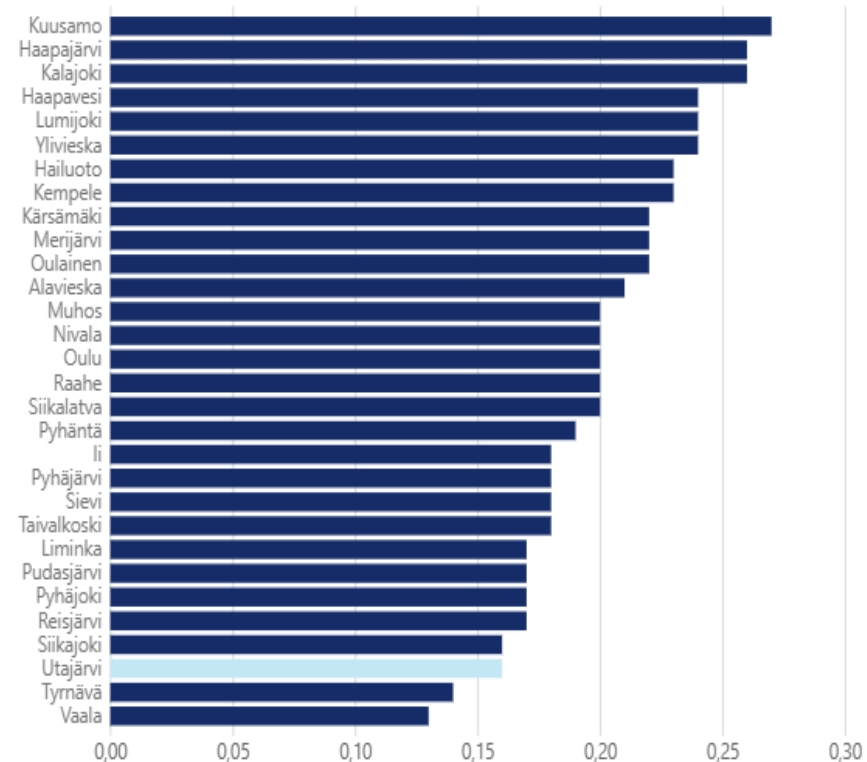
Parhaat pisteet kunnista	Heikoimmat pisteet kunnista
77	30

Prosessi-indikaattorit

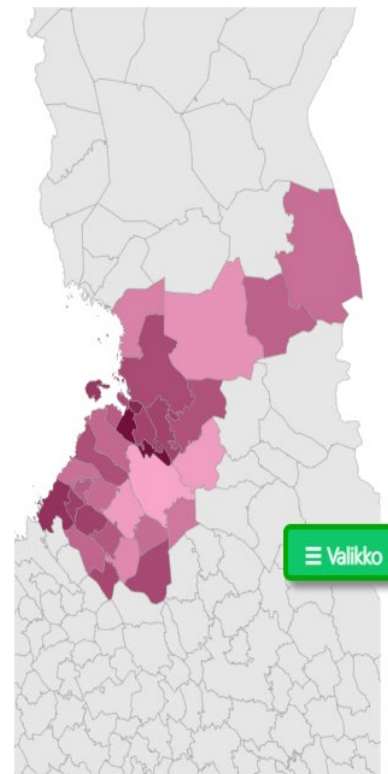
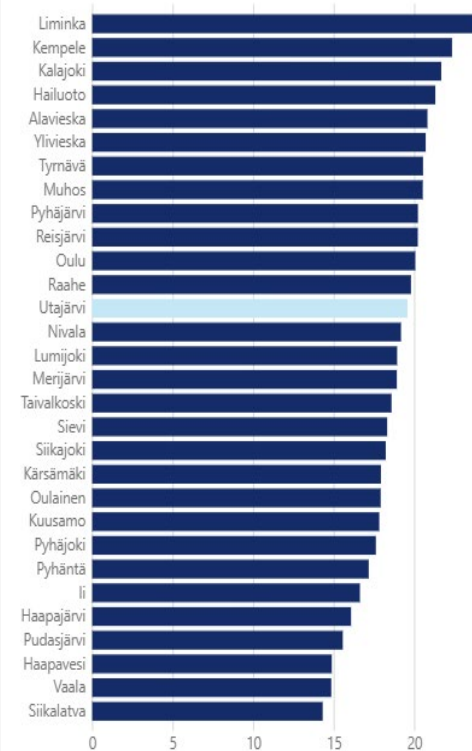
Lähde: Sotkanet

Parhaat pisteet kunnista	Heikoimmat pisteet kunnista
94	14

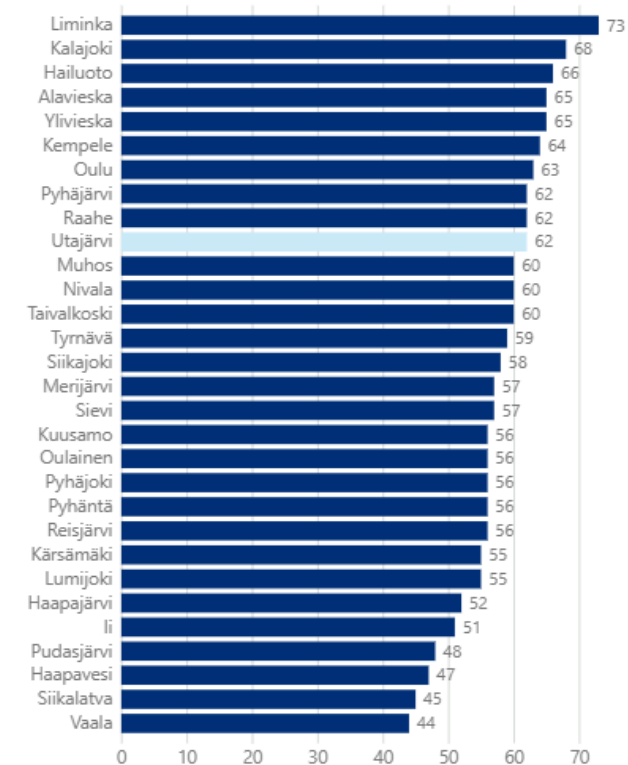
Kunnan HYTE-kustannukset verrattuna kaikkien palveluiden kustannuksiin

HYTE-kertoimeen perustuva valtionosuus, euroa/asukas

HYTE-kerroin, 0 - 100, indeksi

TEA viisari

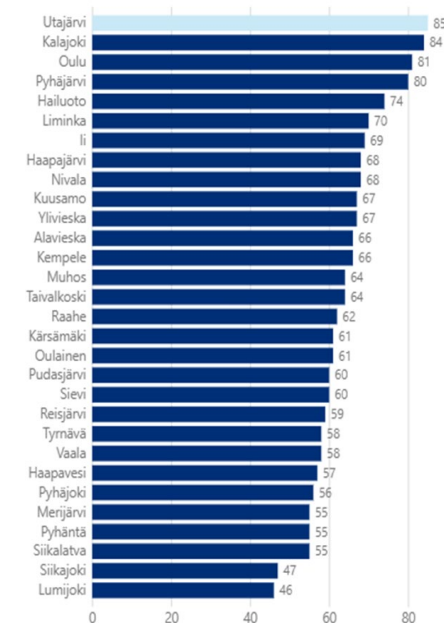

TEA viisari-terveydenedistämisen aktiivisuus eli kunnan toiminta asukkaidensa terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi (THL)

Nimi TEA viisari	Oman kunnan viimeisin tulos	Oman kunnan edellinen tulos	Oma hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit (ei lukio)	85	77	73,4	71,9
Kulttuuri	89	58	74,6	71,5
Kuntajohto	85	54	81,3	82,7
Liikunta	92	57	74,8	69,2
Lukiokoulutus	68	67	65,6	68,9
Perusopetus	75	51	62,8	63,9

TEA-pisteet, Terveystiedon edistämisen aktiivisuus kunnassa (kuntajohto, kulttuuri, perusopetus ja liikunta), indeksi

Kokonaisuutena Utajärven kunta toimii erittäin aktiivisesti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi – kaikkien sektorien yhteispistemäärä (85) on selvästi yli valtakunnallisen keskiarvon (71,9).

Liikunta- ja kulttuuritoimi ovat erityisen vahvoja, molemmat ylittävät 89 pistettä ja ovat selvästi edellä sekä hyvinvointialueen että koko maan keskiarvoja.

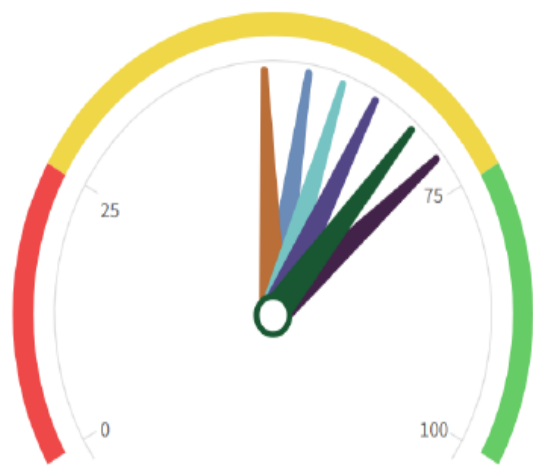
Kuntajohto on vahvasti sitoutunut hyvinvoinnin edistämiseen (85), mikä luo hyvän perustan poikkihallinnolliselle yhteistyölle.

Perusopetus on kehittynyt merkittävästi (nousua 51 → 75), mutta edelleen jää hieman alle liikunnan ja kulttuurin tasosta.

Lukiokoulutus on pysynyt vakaana, mutta sen kehitys on maltillista ja jää alle muiden sektorien.

Tulokset - TEA viisari - Terveystiedon edistämisen vertailutietojärjestelmä

Kaikki sektorit : Utajärvi 2021

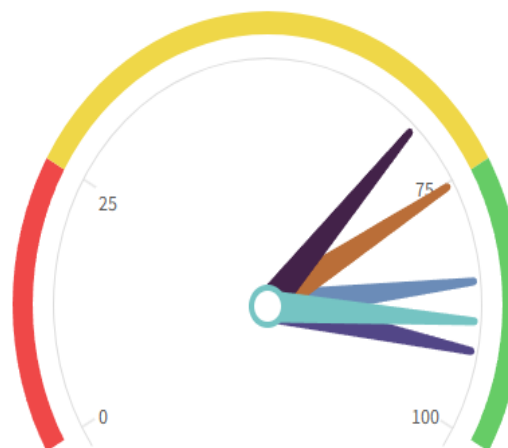

■ Huono tulos
 ■ Parannettavaa
 ■ Hyvä tulos

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Perusterveydenhuolto
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 05.08.2022

Kaikki sektorit : Utajärvi 2024

■ Huono tulos
 ■ Parannettavaa
 ■ Hyvä tulos

- Kuntajohto
- Perusopetus
- Lukiokoulutus
- Ammatillinen koulutus
- Liikunta
- Hyvinvointialueet
- Kulttuuri

Aineisto päivitetty 12.08.2025

Hyvinvointi-indikaattori

Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori laaja-alaisen hyvinvoinnin mittaamiseksi. Se kuvaa tuoreinta käytettävissä olevaa tietoa hyödyntäen läpileikkausta kuntalaisten hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvoinnin tilaa on mahdollista seurata erityyppisten kuntaryhmien ja aluejaotteluiden osalta ja verrata kehitystä aiempiin vuosiin.

Indikaattorissa on suhteutettu keskiarvovastauksia siten, että keskiarvo saa arvon 100 ja keskiarvoa huonommat tulokset alle 100 ja keskiarvoa paremmat tulokset suuremman arvoin kuin 100.

Hyvinvointi-indikaattori on koonti-indikaattori, joka koostuu kolmesta osa-alueesta. Jokaisella osa-alueella on omat määrittävät indikaattorit, joista jokainen suhteutetaan kaikkien kuntien saamien arvojen kesken. Osa-alueet saavat omat kokonaistuloksensa. Näiden perusteella lasketaan lopullinen tulos, joka on suhteutettu keskiarvoon (100).

Erik Allardtin hyvinvoinnin osa-alueet -jaotteluun perustuvat osa-alueet ovat:

•Having (elintaso)

- Veronalaiset tulot, /1000as *3045,48€/asukas
- Toimeentulotukea saaneissa kotitalouksissa asuvat henkilöt, %asukkaista *Toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana 54 kpl
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä *11,9%
- Sairastavuus-indeksi, ikävakioitu *113,80
- Ahtaasti asuvat % *Ahtaasti asuvat henkilöt 502
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä Ind 3219 *7,7%

•Loving (yhteisyyssuhteet):

- Perusterveydenhuollon mielenterveyskäynnit yhteensä / 1 000 asukasta Ind 2458 +
- Erikoissairaanhoidon avohoitokäynnit, psykiatria / 1000 18 vuotta täyttäneitä
- Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / as *2,40
- Yhden hengen asuntokuntien osuus kaikista asuntokunnista

•Being (itsensä toteuttaminen):

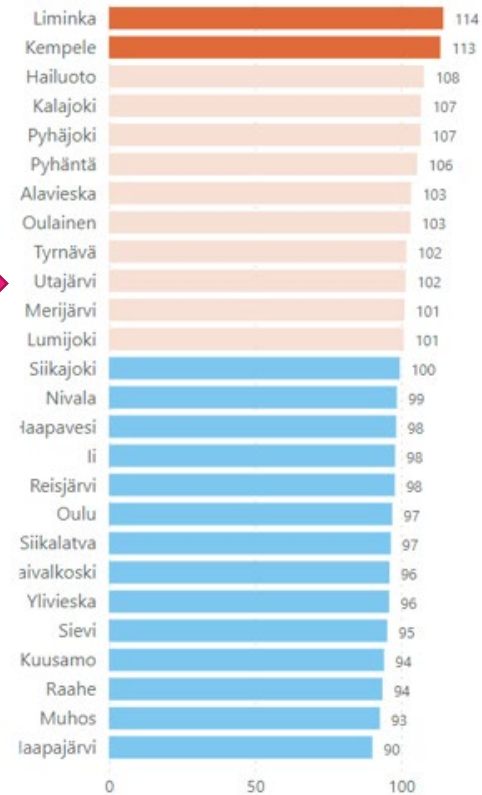
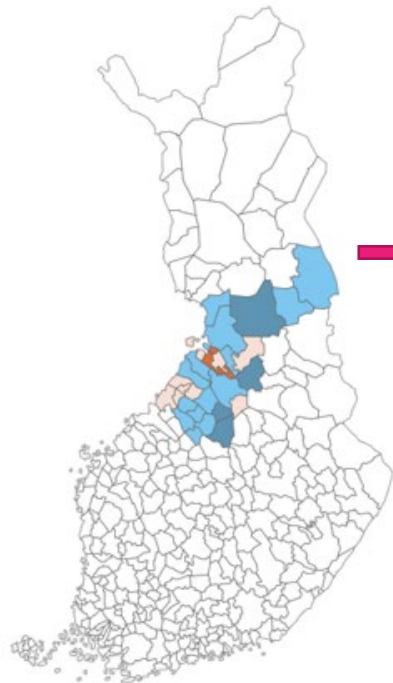
- Äänestysaktiivisuus *kuntavaaleissa, 54,80
- Pitkäaikaistyöttömät, % työvoimasta *11,80
- Kirjastolainausten kokonaismäärä * 53 914

2021

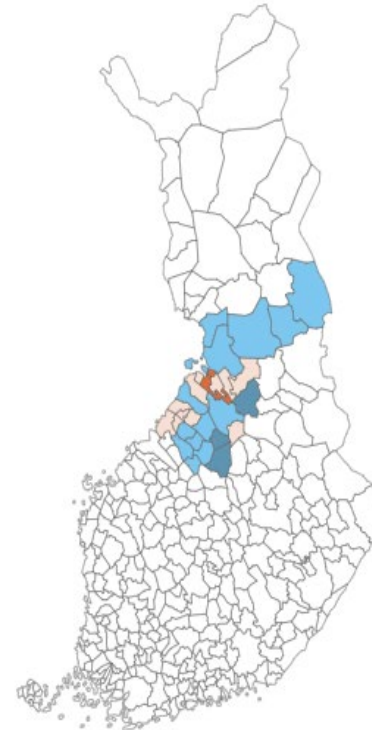
Hyvinvointi-indikaattori

- 2. 80-89
- 3. 90-99
- 4. 100-109
- 5. 110-119

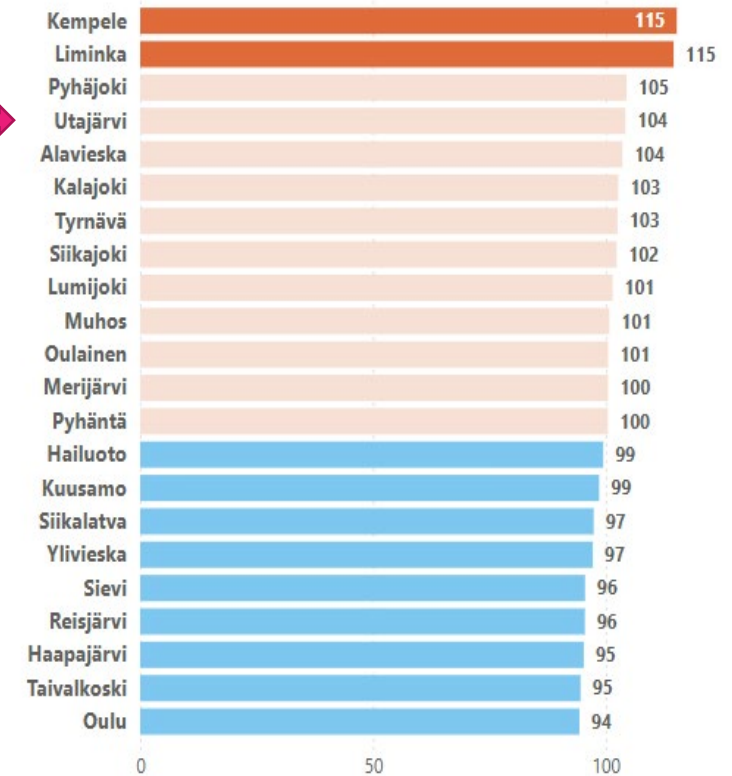
○ sv-SE

Hyvinvointi-indikaattori

2023

Hyvinvointi-indikaattori

Strategisia kärkitavoitteet on jaettu ikäkausiryhmittäin lapsiin ja nuoriin, kaikkiin kuntalaisiin sekä ikäihmisiin. Jokaisella ikäryhmällä on ollut omat tavoitteensa hyvinvoinnin edistämiseksi. Valtuustokauden aikana on hyvinvointisuunnitelmaan otettu mukaan päätavoitteita, joita on toteutettu kaikille kuntalaisille. Tarkastellaan strategisia tavoitteita ja niihin liitettyä mittaristoja.

Lapset- ja nuoret: Lapsiperheiden palvelut ja lasten harrastustoiminta.

1. Jokaisella lapsella on sellaista tekemistä, josta tulee hyvä mieli.

Kunnassa on nähty tärkeäksi, että kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus mielekkääseen tekemiseen ja harrastamiseen. Tätä tavoitetta on tuettu aktiivisesti hakemalla erilaisia toimintoja tukevia hankkeita, joista merkittävin on ollut Harrastamisen Suomen malli. Hankkeen avulla on voitu mahdollistaa monipuolisia ja matalan kynnyksen harrastustoimintoja, jotka ovat olleet lapsille ja nuorille maksuttomia.

Kerhotoiminnan määrä ja osallistujamäärät ovat olleet seurannan kohteena vuosittain, ja valtuustokauden aikana on onnistuttu pitämään ne samalla tasolla. Tämä kertoo harrastustoiminnan vakiintumisesta osaksi lasten ja nuorten arkea. Samalla on kuitenkin tunnistettu merkittäviä haasteita: nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen sekä mielenterveyteen liittyvät ongelmat ovat kasvaneet huolenaiheeksi. Lisäksi perheiden tiukentunut taloudellinen tilanne on näkynyt lasten ja nuorten arjessa, mikä tekee maksuttomista harrastuksista ja kohtaamispaikoista entistä tärkeämpiä.

Kunnan nuorisotalo on tarjonnut lapsille ja nuorille turvallisen, valvotun ja helposti saavutettavan paikan viettää vapaa-aikaa. Nuorisotalon aukioloajat on pystytty säilyttämään ennallaan koko valtuustokauden ajan, mikä on ollut tärkeä tuki nuorten hyvinvoinnille. Suurimpia haasteita tällä saralla on ollut nuoriso- ja liikuntatalon tulipalo, joka aiheutti tilapäisiä vaikeuksia toiminnan järjestämiseen.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseksi on kehitetty myös välituntiliikuntaa kouluissa. Kunta on kouluttanut välikkäriohjaajia, joiden avulla välitunneista on voitu tehdä liikunnallisempia, yhteisöllisempiä ja osallistavampia. Tämä tukee lasten fyysistä aktiivisuutta ja luo koulupäivään lisää hyvinvointia tuovia hetkiä.

Kaiken kaikkiaan kunnassa on onnistuttu luomaan monipuolisia mahdollisuuksia lapsille ja nuorille löytää itselleen sopivaa tekemistä. Toimenpiteet ovat tukeneet sekä hyvinvointia että yhteisöllisyyttä, ja niiden merkitys on korostunut erityisesti viime vuosien haasteiden keskellä.

2021 kerhoja 29,
osallistujia n. 440.
2022 kerhoja 29,
osallistujia n. 440.
2023 kerhoja 25
2024 kerhoja 28

Välikkäriohjaajien
koulutuksen kävi
2022 13 henkilöä
2023 18 henkilöä
2024 18 henkilöä

Perjantaikuppilat tavoittivat
kerralla noin 50 nuorta.

2. Onnellinen ja turvallinen lapsuus ja nuoruus.

Kunnassa panostetaan siihen, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus kasvaa turvallisessa ja hyvinvoivassa ympäristössä. Lasten vahvuuksien löytäminen ja vahvistaminen on keskeinen osa varhaiskasvatuksen ja koulun jokapäiväistä toimintaa. Henkilöstö tukee lapsia ja nuoria yksilöllisesti ja rohkaisee heitä löytämään omat vahvuutensa.

Vanhemmuuden tukeminen on ollut tärkeä osa toimintaa. Tätä on toteutettu muun muassa luentojen ja varhaisen puuttumisen keinoin. Lisäksi kunnassa on vahvistettu yhteistyötä järjestöjen kanssa, esimerkiksi Nuorten Ystävien toiminnan kautta, sekä jaettu tietoa Vanhempien Akatemian tarjoamista tukimahdollisuuksista.

Lasten oikeuksien tunteminen ja niiden toteuttaminen on sisällytetty koulun ja varhaiskasvatuksen arkeen. Lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan, ja toimintaa kehitetään jatkuvasti tukemaan lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kouluterveyskyselyjen tuloksia arvioidaan ja esitellään säännöllisesti osana kunnan hyvinvointiraporttia, mikä auttaa seuraamaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehitystä.

Pienryhmätoiminta koetaan kunnassa erittäin tärkeäksi, ja vuosittaisena tavoitteena on ollut ryhmäkokojen pitäminen mahdollisimman pieninä. Tämä tukee lasten yksilöllistä oppimista sekä ennaltaehkäisevää ja yhteisöllistä oppilashuoltotyötä. Valtuustokauden aikana ryhmäkoot on saatu pidettyä suunnitellusti pieninä. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on vaihdellut jonkin verran, mutta seurannan perusteella lapsimäärä on pysynyt kokonaisuutena melko vakaana.

Kunnassa on pidetty tärkeänä myös maksutonta varhaiskasvatusta. Sen on koettu tukevan merkittävästi lapsiperheitä arjessa sekä toimivan houkuttelevana tekijänä uusille lapsiperheille muuttaen Utajärvelle. Näin maksuton varhaiskasvatus tukee samanaikaisesti sekä lasten hyvinvointia että kunnan elinvoimaa.

3. Myönteisen itsetuntemuksen vahvistaminen.

Olemme panostaneet lasten ja nuorten itsetuntemuksen ja sosiaalisten taitojen vahvistamiseen monipuolisten toimintojen kautta. Tavoitteena on ollut, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus tutustua toisiinsa, löytää ystäviä ja kokea kuuluvansa ryhmään.

Tätä on edistetty muun muassa järjestämällä ryhmäytymispäiviä lukiolaisille ja kuudesluokkalaisille sekä koeviikon kaatajaisia lukion opiskelijoille. Nämä tapahtumat ovat osoittautuneet tarpeellisiksi, ja nuorilta kerätyissä kyselyissä ne on arvioitu erityisen mieluiseksi. Lisäksi oppilaskunnan tempaukset ja teemapäivät, kuten ystävänpäivän ympärille rakentuneet tapahtumat, ovat vahvistaneet yhteisöllisyyttä ja lisänneet iloa koulupäiviin. Yhtenä näkyvänä esimerkkinä yhteisöllisyydestä on ollut Koulurauhan julistus ystävyysteemalla, joka on korostanut välittämisen ja toisten huomioon ottamisen merkitystä arjessa.

Koulussa ja vapaa-ajan palveluissa on pidetty tärkeänä, että lapsilla ja nuorilla on ympärillään luotettavia ja turvallisia aikuisia. Tämä on ollut myös kouluterveyskyselyjen tulosten perusteella onnistunut tavoite – nuoret kokevat saavansa tukea ja turvaa tarvittaessa.

Nykyisessä toimintaympäristössä on kiinnitetty huomiota myös sosiaalisen median riskeihin, erityisesti kiusaamisen ehkäisemisessä. Työntekijöitä on rohkaistu ja koulutettu kohtaamaan lapsia ja nuoria myös somekanavilla, mikä mahdollistaa tuen antamisen siellä, missä nuoret viettävät paljon aikaa. Lisäksi koko kunnan henkilöstö on sitoutunut esimerkilliseen somekäyttäytymiseen, mikä vahvistaa turvallisuuden ja luottamuksen ilmapiiriä.

Näillä toimilla on onnistuttu edistämään lasten ja nuorten myönteistä minäkuvausta, sosiaalisten suhteiden syntymistä sekä turvallista kasvu-ympäristöä.

4. Hyvät harrastukset.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisessa harrastustoiminnalla on keskeinen rooli.

Kunnassa on panostettu siihen, että jokaisella lapsella ja nuorella olisi mahdollisuus löytää mielekäs harrastus, joka tukee sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia. Harrastustoiveita on kartoitettu vuosittain lasten ja nuorten keskuudessa. Näiden kartoitusten avulla olemme saaneet arvokasta tietoa siitä, millaisia aktiviteetteja he pitävät kiinnostavina ja tarpeellisina. Tavoitteena on ollut vastata näihin toiveisiin mahdollisuuksien mukaan ja tarjota monipuolinen harrastusvalikoima matalalla kynnyksellä.

Kunta on tehnyt tiivistä yhteistyötä eri toimijoiden ja järjestöjen kanssa harrastustoiminnan mahdollistamiseksi. Erityisen tärkeää on ollut urheiluseurojen tukeminen, sillä ne tarjoavat lapsille ja nuorille monia mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa yhdessä. Yhteistyö on näkynyt konkreettisesti esimerkiksi siinä, että alaikäisille harrastajille on tarjottu maksuttomia tiloja harjoitteluun ja toimintaan.

Lisäresursseja harrastustoimintaan saatiin vuonna 2024, kun kuntaan palkattiin toinen liikunnanohjaaja. Tämä on vahvistanut liikuntapalveluiden tarjontaa ja mahdollistanut entistä paremman harrastustoiminnan ohjauksen ja koordinoinnin. Näiden toimenpiteiden ansiosta kunnassa on pystytty ylläpitämään monipuolinen ja saavutettava harrastuskenttä, joka tukee lasten ja nuorten hyvinvointia ja antaa heille mahdollisuuden löytää omaa intohimoa vastaava tekeminen.

5. Nuoren mielen hyvinvoinnin edistäminen.

Kunnan toiminnassa on kiinnitetty erityistä huomiota nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen ja ennaltaehkäisevään työhön.

Säännöllisesti kerran kuukaudessa järjestetyt Perjantaikuppilat ovat olleet suosittu toimintamuoto. Ne tarjoavat nuorille matalan kynnyksen kohtaamispaikan ja vertaistuen mahdollisuuden. Osallistujamäärät ovat pysyneet tasaisina, mikä kertoo toiminnan vakiintumisesta ja tarpeellisuudesta.

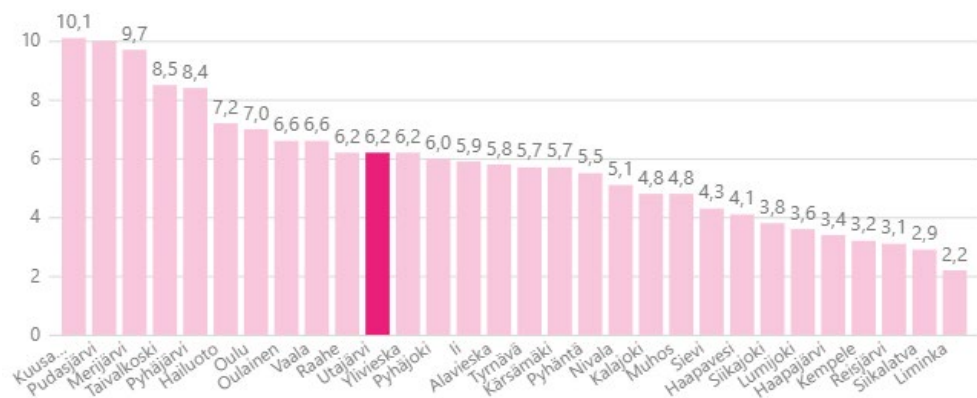
Etsivä nuorisotyö on keskittynyt vahvasti masennuksen ja muiden mielenterveyden haasteiden ennaltaehkäisyyn. Toiminta on matalan kynnyksen palvelua, jossa nuori saa yksilöllistä tukea ja ohjausta palveluihin. Erityisenä vahvuutena on se, että kutsunnoissa tavoitetaan kaikki kutsuntaikäiset nuoret Aikalisä!-mallin mukaisesti.

Nuorisotyö tukee myös nuorten hyvinvointia ja ehkäisee ongelmia päihdekasvatuksen ja -valistuksen avulla. Työtä tehdään laajasti eri ympäristöissä: yläkoulun ja lukion oppitunneilla, välitunneilla, tapahtumapäivillä, nuorisotalon laajoilla aukioloajoilla. Koulussa ennaltaehkäisevä päihdetyö on osa opetussuunnitelmaa ja sitä käsitellään monissa oppiaineissa. Esimerkiksi terveystiedon tunneilla, 6. luokan ympäristöopissa ja luokanvalvojien oppitunneilla käsitellään hyvinvointiin liittyviä teemoja päihteiden näkökulmasta.

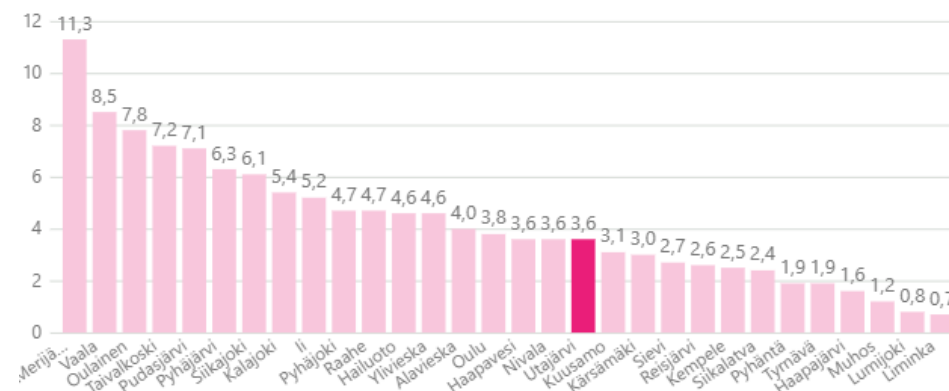
Lisäksi on järjestetty koulutusta päihteiden käytön tunnistamisesta ja puheeksi ottamisesta kaikille ehkäisevää päihdetyötä tekeville tahoille. Kunta on nimennyt ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilön, joka toimii myös jäsenenä Pohteen ennaltaehkäisevän mielenterveys-, päihde- ja väkivaltatyöryhmässä.

Näiden toimenpiteiden avulla on vahvistettu nuorten turvallista arkea ja tuettu heidän kokonaisvaltaista hyvinvointiaan

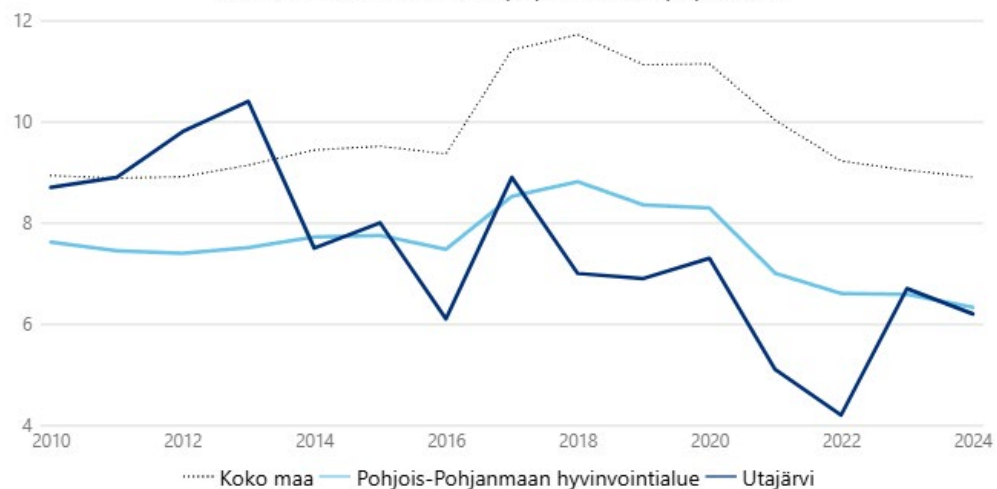
Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä, %

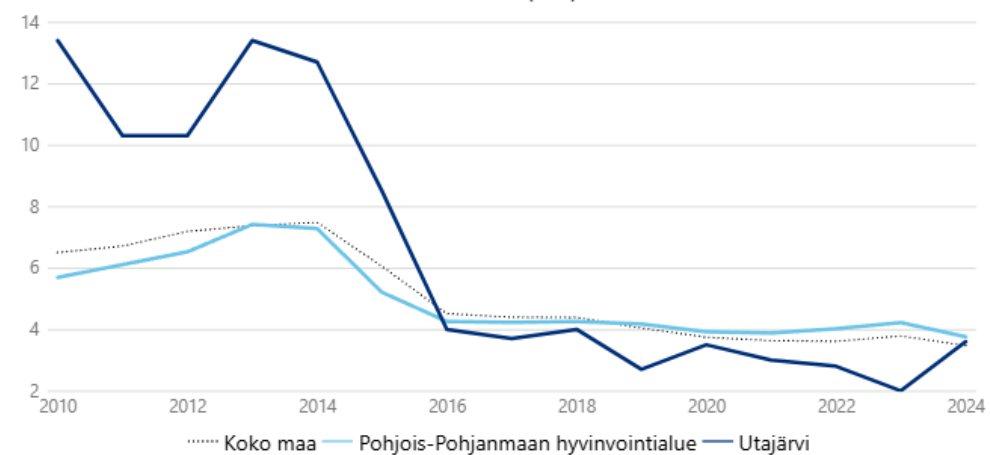
Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL), %

Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet, % lapsiperheistä

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 0 - 17-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Kaikki kuntalaiset: Yhteisöllisyys, kuntalaisten kuuleminen ja työikäisten harrastustoiminta

1. Työllisyyden edistäminen

Työllisyyden edistäminen on ollut yksi keskeisistä painopisteistä, ja sen eteen on tehty monipuolista ja pitkäjänteistä työtä. Kunnan tavoitteena on ollut sekä nuorten että työikäisten työllistymisen tukeminen, yhteistyön vahvistaminen alueen toimijoiden kanssa sekä varautuminen tuleviin muutoksiin työllisyyspalveluiden järjestämisessä.

Kesätyöllistämisen osalta kunta on onnistunut tarjoamaan työpaikan kaikille halukkaille 15–18-vuotiaille nuorille. Tämä on ollut tärkeä panostus nuorten osallisuuden, työkokemuksen ja taloudellisen itsenäisyyden tukemisessa. Lisäksi nuoria on rohkaistu yrittäjyyteen ja heille on järjestetty tukea omien liikeideoiden kehittämiseen, mikä on avannut uusia mahdollisuuksia oman osaamisen ja luovuuden hyödyntämiseen.

Työllisyyden hoitoa on toteutettu tiiviissä yhteistyössä Yrityspuiston ja työllisyyspalveluiden kanssa. Yhteistyön avulla on pyritty löytämään työpaikkoja ja työssäoppimisjaksoja sekä kehitetty koulutusyhteistyötä, joka tukee sekä työnantajia että työnhakijoita. Merkittävä panostus on ollut Yrityspuiston järjestämät UraUta-messut, jotka on toteutettu yhteistyössä hyvinvointipalveluiden kanssa. Messut ovat järjestetty jo kolme kertaa ja ne ovat onnistuneesti tuoneet yhteen työnantajia ja työnhakijoita sekä tarjonneet kanavan verkostoitumiseen ja rekrytointiin.

Utajärven työttömyysprosentti on pysynyt kohtuullisella tasolla koko valtuustokauden ajan, eikä suuria vaihteluita ole ollut. Tämä kertoo onnistuneesta ja suunnitelmallisesta työstä työllisyyden tukemiseksi.

Lisäksi TE24-uudistuksen valmistelu aloitettiin vuoden 2023 aikana ja sitä jatkettiin vuonna 2024. Utajärvi liittyi Oulun seudun työllisyysalueeseen vuoden 2025 alusta, jolloin työllisyyspalveluiden viranomaistehtävien vastuu siirtyi kunnille. Tämä muutos on edellyttänyt aktiivista valmistelua ja verkostoyhteistyötä, jotta palveluiden jatkuvuus ja laatu voidaan turvata.

Utajärven Yrityspuisto Oy on jatkanut aktiivista työtä alueen yritys ympäristön sekä nykyisten yritysten kehittämiseksi että uusien yritysten tukemiseksi. Henkilöstömäärä on kasvanut yhdestä kolmeen, mikä kuvastaa toiminnan laajenemista ja elinvoimaisuutta. Työnvälitystä on toteutettu tiiviissä yhteistyössä Yrityspuiston ja työllisyyspalveluiden kanssa. Yhteistyön avulla on pyritty löytämään työpaikkoja ja työssäoppimisjaksoja sekä kehitetty koulutusyhteistyötä, joka tukee työnantajia ja työnhakijoita teollisuushankkeiden ja kasvavan yritystoiminnan tarpeisiin.

Työttömät % työvoimasta
2021 12,2%
2022 9,10%
2023 10,2%
2024 11,8 %

Työttömät työnhakijat,
alle 25-vuotiaat vuoden
viimeisenä päivänä
2021 12
2022 19
2023 14
2024 13

2. Hyvät harrastukset hyvinvoinnin edistäjänä ja 3. Liikunnallisen elämäntavan vahvistaminen

Hyvät harrastusmahdollisuudet ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen muodostavat merkittävän osan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä. Kunnan toimilla on pyritty mahdollistamaan monipuolinen vapaa-ajanvietto ja madaltamaan osallistumisen kynnystä eri ikäryhmille.

Kuntalaisille on tarjottu subventoituja uintilippuja Rokua Health & Spa:han. Vuonna 2024 käyttöön otettu kuntalaiskortti on helpottanut lippujen ostamista suoraan Rokualta ja samalla varmistanut, että palvelu kohdentuu juuri kuntalaisille. Uintimatkoja on järjestetty vuosittain noin 30 kertaa, ja niihin on sisältynyt maksuton kuljetus sekä ohjattu allasjumppa. Toimintamalli on ollut erityisen suosittu, sillä se yhdistää liikunnan, virkistykseen ja sosiaalisen kanssakäymisen.

Työikäisille kuntalaisille on tarjolla ohjattuja liikuntaryhmiä sekä avoimia harrastusvuoroja, mikä edistää matalan kynnyksen liikkumista ja antaa mahdollisuuden löytää itselle sopivia tapoja liikkua. Liikuntaryhmien käyttöön on tarjottu hyvinvointitalon tiloja maksutta, mikä on mahdollistanut monipuolisen ryhmätoiminnan toteutumisen ja lisännyt sen houkuttelevuutta.

Myös kirjastopalvelut ovat toimineet hyvin ja tukeneet osaltaan kuntalaisten hyvinvointia tarjoamalla mahdollisuuden monipuoliseen kulttuuriharrastamiseen. Omatoimikirjasto on lisännyt palvelujen saavutettavuutta, ja kirjastolla on järjestetty kirjallisuusiltoja ja tapahtumia, jotka monipuolistavat kunnan kulttuurielämää ja tarjoavat yhteisöllisiä kohtaamisen paikkoja.

Yritysten määrä
2021 581
2022 588
2023 593
2024 587

4. Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen

Ennaltaehkäisevän päihdetyön kehittäminen on tärkeä osa hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä kunnassa. Tähän liittyen on nimetty yhteyshenkilö ennaltaehkäisevän mielenterveys-, päihde- ja lähisuhdeväkivaltatyön ryhmään sekä verkostoon. Yhteyshenkilön rooli vahvistaa kunnan kykyä osallistua laajempaan alueelliseen ja paikalliseen yhteistyöhön sekä varmistaa, että ajankohtainen tieto, toimintamallit ja tukimuodot ovat kuntalaisten käytettävissä.

Ennaltaehkäisevä päihdetyö on kokonaisuudessaan vapaa-aikapalveluiden vastuulla, mikä tukee ennaltaehkäisevän toiminnan luontevaa kiinnittymistä nuorten, perheiden ja yhteisöjen arkeen. Toiminnan kautta voidaan tavoittaa erityisesti lapsia ja nuoria heidän vapaa-ajan ympäristöissään ja edistää terveellisiä elämäntapoja, lisätä tietoisuutta päihteiden haitoista sekä tarjota matalan kynnyksen tukea. Samalla työ tukee laajemmin yhteisön hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä sekä ongelmien kasautumista.

5. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen

Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on ollut keskeinen osa kunnan toimintaa. Yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa on järjestetty tapahtumia, jotka on suunnattu kaikenikäisille kuntalaisille. Näiden tapahtumien kautta on tarjottu mahdollisuuksia osallistumiseen, yhdessäoloon ja virkistykseen, mikä tukee paikallista hyvinvointia ja yhteisöllisyyttä.

Lisäksi järjestöjen, seurojen ja yhdistysten toimintaa on tuettu avustuksilla, joiden avulla niiden monipuolinen työ kuntalaisten hyväksi on voinut jatkua ja kehittyä. Kunta on ollut aktiivisesti mukana merkittävässä tapahtumissa, kuten Untorockissa ja UU:n jääkiekkojaoston toiminnassa. Molemmat tapahtumat ovat onnistuneet säilyttämään kävijämääränsä ja niiden merkitys yhteisöllisyyden ylläpitäjänä on säilynyt vahvana. Ne tarjoavat kuntalaisille mahdollisuuksia kokoontua yhteen ja vahvistavat paikallista identiteettiä.

Vuodesta 2023 lähtien käyttöön otettua osallistavaa budjetointia on jatkettu vuosittain. Menettely on osoittautunut toimivaksi keinoksi lisätä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia ja tehdä kunnan kehittämisestä entistä avoimempaa ja vuorovaikutteisempaa. Osallistavan budjetin määrärahaa on kasvatettu, sillä sen kautta on nähty, että kuntalaisten kuuleminen ja heidän ideoidensa huomioiminen kunnan toiminnassa lisäävät osallisuutta ja vahvistavat yhteisön toimivuutta.

6. Turvallisuuden edistäminen

Turvallisuuden edistäminen on ollut keskeinen painopistealue kuluneella kaudella.

Liikenneturvallisuustyöryhmä kokoontui säännöllisesti, ja työskentelyssä painotettiin muun muassa esteettömyyden parantamista eri liikenneympäristöissä. Työryhmän toiminnassa on korostunut käytännönläheinen kehittäminen: esimerkiksi turvallisuuskävelyiden avulla kartoitetaan mahdollisia riskipaikkoja ja etsitään ratkaisuja niiden poistamiseksi. Lisäksi yhteistyötä koulupoliisin kanssa on tiivistetty, mikä tukee erityisesti lasten ja nuorten liikenneturvallisuuden vahvistamista.

Kylien turvallisuussuunnitelmien laatiminen on käynnistynyt, ja niiden tavoitteena on luoda selkeitä toimintamalleja erilaisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Suunnitelmien avulla voidaan myös tukea kunnan kokonaisvaltaista varautumista. Tiedonkeruuta ja suunnittelua on edistetty kylien toimijoiden kanssa tiiviissä yhteistyössä, mikä vahvistaa paikallista osallisuutta ja yhteisöllistä turvallisuutta.

Varautumisen toimenpiteitä on edelleen päivitetty vastaamaan muuttuvia tarpeita. Kunnan valmiusryhmä on osallistunut varautumiseen liittyvään harjoitukseen, mikä lisäsi valmiuksia toimia tehokkaasti mahdollisissa kriisitilanteissa. Harjoitukset ovat osoittautuneet tärkeiksi paitsi valmiuden kehittämisen, myös eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistamisen näkökulmasta.

7. Kansansairauksien ennaltaehkäisy

Kansansairauksien ennaltaehkäisyssä kunnassa on panostettu laajasti sekä liikunnan että terveellisten elintapojen tukemiseen. Kohderyhmänä on ollut kaikki kuntalaiset, ja toimissa on painotettu matalan kynnyksen palveluja, joihin osallistuminen on helppoa ja maksutonta tai hyvin edullista.

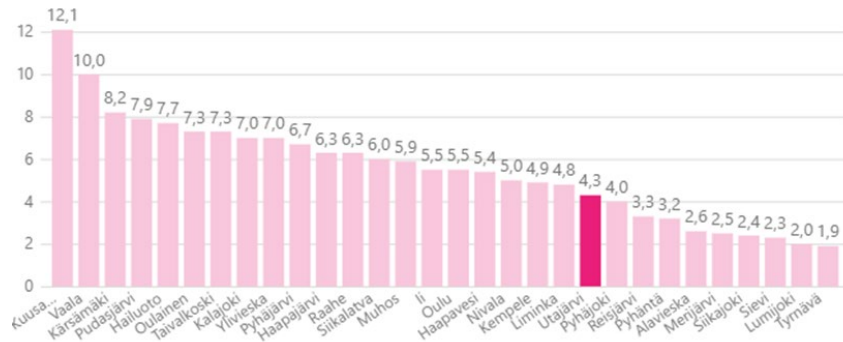
Yhteistyötä on tiivistetty erityisesti elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan osalta hyvinvointialueen kanssa. Yhteiset toimintamallit ja selkeät rajapinnat varmistavat, että kuntalaiset saavat oikea-aikaista ja tarpeidensa mukaista tukea esimerkiksi ravitsemuksen, liikunnan ja muiden terveyttä edistävien elintapojen osalta.

Kunnassa on järjestetty terveystieteellisiä liikunnallisia ryhmiä matalalla kynnyksellä. Näiden ryhmien tavoitteena on tukea niitä kuntalaisia, jotka hyötyvät erityisesti ohjasta ja turvallisesta liikunnasta, mutta jotka eivät välttämättä osallistuisi harrastustoimintaan omatoimisesti. Ryhmät ovat olleet tärkeä osa sairauksien ennaltaehkäisyä ja toimintakyvyn ylläpitoa.

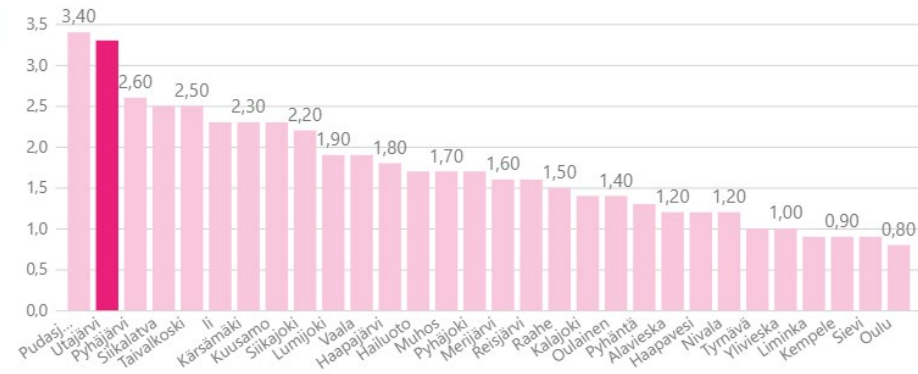
Lisäksi on huolehdittu siitä, että liikuntapaikat ja reitistöt pidetään hyvässä kunnossa. Tämä edesauttaa monipuolista liikkumista, tarjoaa turvallisen ympäristön kuntoiluun ja arjen liikkumiseen sekä lisää ulkoilun houkuttelevuutta. Samalla ympäristön hoito ja viihtyisyyden ylläpito tukevat henkistä hyvinvointia ja madaltavat kynnystä lähteä ulos liikkumaan.

Näillä toimenpiteillä on vahvistettu koko kunnan väestön mahdollisuuksia ennaltaehkäistä kansansairauksia ja edistetty terveellisiä elämäntapoja arjessa.

Alkoholijuomien myynti asukasta kohti 100 %:n alkoholina, litraa, litra

Tuki- ja liikuntaelinten- sekä sidekudosten sairauksien vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16 - 64-vuotiaista, %

Ikäihmiset: Ikäihmisten kotona pärjäämisen tukeminen

1. Turvallinen asuminen ja turvallisuudentunne

Kunnassa on jo useiden vuosien ajan huolehdittu asukkaiden arjen turvallisuudesta järjestämällä yksityisteiden auraus maksutta. Lisäksi kuntalaisille on jaettu nastamursketta ilmaiseksi, mikä on lisännyt turvallisuutta erityisesti talvikaudella liikkumisen osalta.

Taloudellisen hyvinvoinnin tukemiseksi kunnassa on tarjottu maksuttomia toimintoja ja tapahtumia, jotta kaikilla olisi mahdollisuus osallistua varallisuudesta riippumatta. Myös järjestöillä on ollut mahdollisuus käyttää kunnan tiloja maksutta kokoontumisiin ja toimintaan, mikä on vahvistanut yhteisöllisyyttä ja tukenut järjestöjen aktiivisuutta. Tapahtumien yhteydessä on lisäksi tarjottu lämmin ateria 2–4 kertaa vuodessa, mikä on ollut sekä taloudellisesti että sosiaalisesti tärkeä tuki kuntalaisille.

Liikkumisen ja asioinnin turvaamiseksi palvelulinja Unto on jatkanut säännöllistä liikennöintiä kylillä viikoittain. Tämä on mahdollistanut kuntalaisten asioinnin kuntakeskuksessa myös niille, joilla ei ole käytössään omaa autoa tai joilla on liikkumisen haasteita.

Kyläaputoiminta on ollut merkittävä tukimuoto kotona pärjäämisen edistämiseksi. Toiminnan päätyttyä on kehitetty uusia toimintamalleja, jotta asukkaiden arjen turvallisuus ja kotona asumisen mahdollisuudet voidaan turvata jatkossakin.

Lisäksi kunta on yhteistyössä eri tahojen kanssa järjestänyt toimintakykyyn sopivaa ryhmätoimintaa, jossa huomioidaan eri ikäisten ja erikuntoisten tarpeet. Erityisesti on panostettu ikäihmisten liikuntatoimintaan, joka tukee fyysistä toimintakykyä, vähentää kaatumisriskejä ja vahvistaa yleistä turvallisuudentunnetta.

Kaikkien näiden toimenpiteiden tavoitteena on ollut varmistaa, että kuntalaiset voivat tuntea olonsa turvalliseksi omassa arjessaan ja kotonaan. Toimien vaikutukset näkyvät sekä parantuneessa turvallisuudentunteessa että yhteisöllisyyden vahvistumisessa.

2. Yksinäisyyden vähentäminen

Kunnassa on kehitetty ”etsivän vanhustyön” toimintamallia, joka on osoittautunut toimivaksi keinoksi tavoittaa ikäihmisiä ja tarjota heille mielekästä tekemistä. Toimintaa on toteutettu erityisesti ryhmä- ja kerhotoiminnan avulla, joiden kautta osallistujat ovat voineet saada vertaistukea, luoda uusia ihmissuhteita ja vahvistaa yhteenkuuluvuuden tunnetta.

Lisäksi kunnassa on nähty tärkeänä aktiivisen järjestötoiminnan tukeminen ja mahdollistaminen. Järjestöt kutsutaan säännöllisesti koolle yhteisiin järjestöpalavereihin, joissa voidaan jakaa ajankohtaista tietoa, suunnitella yhteistyötä ja vahvistaa verkostoja. Tätä varten kunnassa toimii myös nimetty järjestöyhdyshenkilö, joka tukee järjestöjä ja koordinoi yhteistä tekemistä.

Myös kirjastopalvelut ovat olleet tärkeässä roolissa yksinäisyyden ehkäisemisessä. Kunnan kirjastot tarjoavat laadukkaita ja monipuolisia palveluja, ja omatoimikirjaston käyttömahdollisuudet lisäävät saavutettavuutta. Kirjastossa on myös järjestetty matalan kynnyksen digiopastusta, joka on ollut osallistujille maksutonta. Tämä on auttanut ikäihmisiä vahvistamaan digiosaamistaan ja pysymään paremmin yhteydessä läheisiinsä sekä osallisena yhteiskunnassa.

Tapahtumien saavutettavuutta on pyritty parantamaan järjestämällä kuljetuksia mahdollisuuksien mukaan. Lisäksi käytössä on ollut vapaaehtoisia saattajia, joiden avulla myös liikkumisesteiset tai yksin matkustamista arastelevat ovat voineet osallistua tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

3. Turvallisuuden edistäminen

Kunnan toimissa on painotettu vahvasti ikäihmisten ja muiden erityisryhmien turvallisuuden edistämistä sekä kotona asumisen tukemista.

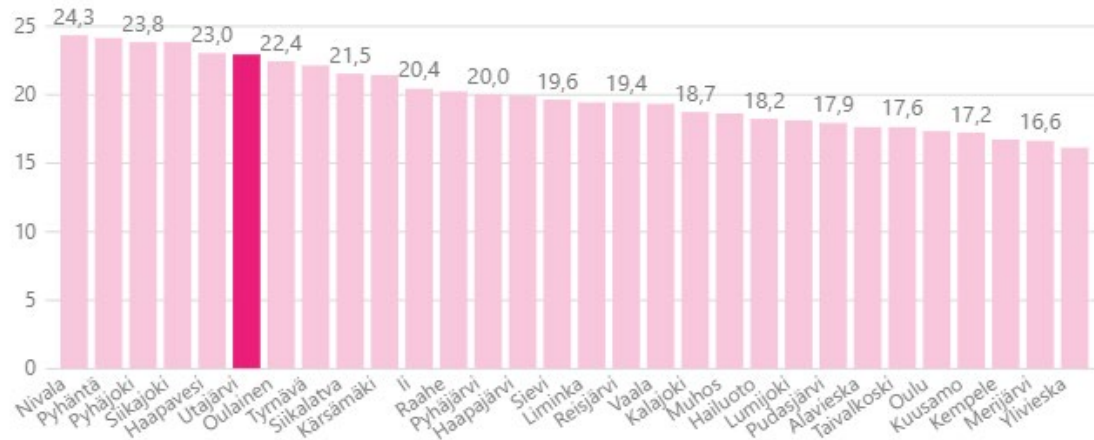
Seniorikuntosali on keskeinen palvelu, jonka tavoitteena on toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Fyysisen terveyden vahvistaminen on yksi merkittävimmistä tekijöistä kotona pärjäämisen kannalta, ja kuntosalin avulla voidaan edistää sekä lihaskuntoa että tasapainoa, mikä vähentää kaatumisriskejä. Myös liikuntavälineiden lainaustoiminta kirjastolta tukee aktiivista arkea ja turvallista liikkumista. Lainattavia välineitä päivitetään vuosittain asiakkaiden toiveiden pohjalta, mikä varmistaa palvelun ajantasaisuuden ja asiakaslähtöisyyden.

Erityisenä turvallisuustoimena 70 vuotta täyttäneille, kehitysvammaisille ja omaishoitajille tarjottiin maksutta liukuesteet apteekista. Tämä on konkreettinen ja helposti käyttöönotettava apu liukastumisen ehkäisemiseksi. Vuonna 2024 toteutettiin lisäksi valtuuston aloitteen mukainen jarrusukkien jakaminen ikäihmisille, mikä täydensi liukuesteiden hyötyä erityisesti sisätiloissa.

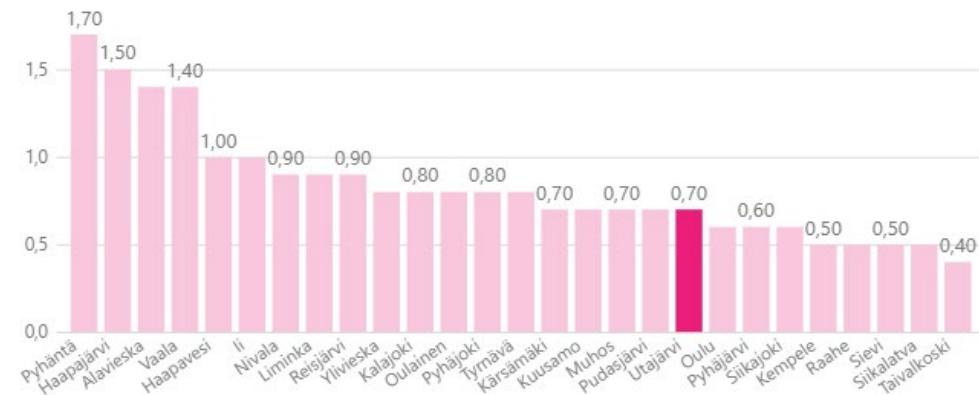
Turvallisuuden edistäminen on ollut vahvasti mukana myös erilaisten liikunta- ja elintaparyhmien toiminnassa. Näiden ryhmien avulla on pyritty ennaltaehkäisemään kaatumisia sekä tukemaan kokonaisvaltaista hyvinvointia liikkeen, ravitsemuksen ja sosiaalisen kanssakäymisen kautta.

Kokonaisuutena toimet ovat edistäneet ikäystävällistä kuntaa, jossa asukkailla on mahdollisuus turvalliseen ja aktiiviseen arkeen.

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin diabeteksen vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä, %

Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä, % vastaavan ikäisestä väestöstä, %

Onnellisuuskysely 2023 – Tiivistelmä ja johtopäätökset

Onnellisuuden nykytila: Keskiarvo 3,8 / 5. Mediaani 4,0. Suurin osa vastaajista kokee olevansa melko onnellisia.

Vertailu menneeseen ja tulevaan:

5 vuotta sitten: keskiarvo 4,0, ennuste 5 vuoden päähän: keskiarvo 4,1

Vastaajat uskovat onnellisuutensa paranevan tulevaisuudessa.

Vaikuttavuus: 88 % kokee, että onnellisuus on ainakin jossain määrin omasta itsestä kiinni.

Onnistumiset: Eniten onnistumisia koettiin vapaa-ajassa (58 %), työssä (44 %) ja rakkauselämässä (41 %). Vastoin käymiset: Taloudelliset huolet (36 %) ja läheisen kuolema tai sairaus (30 %) olivat yleisimpiä.

Onnellisuutta heikentävät tekijät:

Eniten koettuja haasteita: riittämättömyyden tunne, yksinäisyys, taloudelliset vaikeudet.

Vähiten koettuja ongelmia: rahapeliongelmat, läheisen väkivaltaisuus, alkoholinkäyttö.

Onnellisuutta tukevat tekijät:

Tärkeimmät: perhe (keskiarvo 4,8), ystävät ja vapaa-aika (4,4), luonto (4,4).

Kunnan palvelut (esim. tapahtumat, reitistöt, ulkoliikuntapaikat) koettiin tärkeiksi mutta hieman vähemmän vaikuttaviksi (keskiarvo 2,8–4,6).

Liikunta:

83 % liikkuu vähintään tunnin viikossa. Suurimmat esteet: kiire (61,5 %), fyysinen terveys (29,5 %), harrastusmahdollisuuksien rajallisuus (26,9 %).

Kunnan palveluista parhaiten arvioidut: kirjastopalvelut (4,4), varhaiskasvatus ja perusopetus (4,2), asiointipiste (4,0). Heikoimmin arvioidut: liikenneyhteydet (3,0), kaavoitus (3,4), viestintä (3,6).

Hyvinvointialueen palvelut (Pohde): 36 % kokee huolenaiheita palveluista ja vain 5,6 % kokee palvelut sujuneen hyvin.

Väestö kokee onnellisuutensa melko hyväksi, mutta taloudelliset huolet ja yksinäisyys heikentävät hyvinvointia.

Kunnan palvelut tukevat onnellisuutta, mutta erityisesti viestinnän, liikenneyhteyksien ja kaavoituksen kehittämiseksi on tarvetta.

Hyvinvointialueen palvelut herättävät huolta, mikä vaatii yhteistyötä ja vaikuttavuuden parantamista.

Liikunnan esteet liittyvät arjen kiireeseen – palveluiden saavutettavuutta ja tarjontaa kannattaa kehittää.

Hyvinvointi- ja onnellisuuskysely 2025

Vastaajaprofiili – ketkä puhuvat?

134 vastaajaa, joista 72 % naisia. Eniten vastaajia ikäryhmissä 50–64 v (31 %) ja 35–49 v (28 %). 60 %:lla toisen asteen koulutus, 25 %:lla korkeakoulutus.

Työssäkäyviä 56 %, eläkkeellä 30 %.

Vastaajajoukko edustaa hyvin työikäisiä ja eläkeläisiä, mutta nuorten ääni jää vähäiseksi. Tämä voi vaikuttaa siihen, millaisia kehittämistarpeita nousee esiin – esimerkiksi nuorisopalveluiden tai opiskelijoiden hyvinvointi ei välttämättä korostu

Koettu onnellisuus – nykyisyys, menneisyys ja tulevaisuus

Keskiarvo nyt: 7,8, viisi vuotta sitten: 7,6, arvio viiden vuoden päästä: 8,1. Mediaani 8,0 – yleisesti koetaan melko hyväksi.

Onnellisuus on pysynyt vakaana ja jopa hieman noussut. Tulevaisuuden arvio kertoo toiveikkuudesta. On tärkeää varmistaa, että tämä toiveikkuus ei perustu pelkkään odotukseen, vaan konkreettisiin toimiin

Vaikuttamisen kokemus – osallisuuden haasteet

41 % kokee voivansa vaikuttaa. 31 % ei koe voivansa vaikuttaa. 28 % ei ole yrittänyt.

Vaikuttamisen kokemus on keskeinen demokratian ja hyvinvoinnin osa. Kolmannes kokee osattomuutta, ja lähes kolmannes ei ole edes yrittänyt. Tämä kertoo rakenteellisesta etäisyydestä päätöksentekoon.

Hyvinvointia heikentävät tekijät – arjen kipupisteet

Riittämättömyyden tunne (3,6), taloudelliset vaikeudet (3,4), yksinäisyys (2,9). Matalimmat: rahapeliongelmat (0,3), seksuaaliterveyden ongelmat (1,1).

Riittämättömyyden tunne voi liittyä työelämän paineisiin, vertaamiseen ja sosiaaliseen mediaan. Taloudelliset vaikeudet korostuvat erityisesti eläkeläisten ja työttömien keskuudessa. Yksinäisyys on monitasoinen ilmiö, joka liittyy myös yhteisöllisyyden kokemukseen.

Ulkoiset onnellisuustekijät – Utajärven vahvuudet

Perhe (9,0), luonto (8,3), ystävät ja vapaa-aika (8,0). Kunnan palvelut: 4,9 – kehittämiskohde tai palveluilla ei koeta olevan suurta merkitystä.

Luonto ja perhe ovat Utajärven vahvuuksia. Kunnan palveluiden merkitys onnellisuudelle jää kuitenkin matalaksi, mikä voi kertoa palveluiden saavutettavuuden tai tunnettuuden ongelmista

Kunnan palvelut – epätasainen kokemus

Parhaat: kirjasto (8,4), perusopetus (8,1). Heikoimmat: liikenneyhteydet (5,4), tasapuolinen kohtelu (6,2), viestintä ja markkinointi (6,3).

Kirjasto ja koulutus ovat vahvoja, mutta liikkuminen ja viestintä kaipaavat kehittämistä. Tasapuolisuuden kokemus liittyy myös osallisuuteen ja kuulluksi tulemiseen.

Pohteen palvelut – luottamuksen haasteet

Vain 7 % kokee palvelut toimiviksi. 18 % kokee ne huonosti toimiviksi. 21 % kokee huolenaiheita.

Pohteen palvelut eivät näyttäyty vastaajille luotettavina tai toimivina. Tämä voi heikentää hyvinvointia erityisesti niillä, jotka tarvitsevat säännöllistä tukea. Kunnan rooli palveluiden seurannassa ja palautekanavien vahvistamisessa korostuu

Liikkuminen – aktiivisuutta mutta esteitä

45 % liikkuu useamman kerran viikossa. Esteet: kiire (34 %), fyysinen terveys (28 %), motivaatio (14 %).

Liikkuminen on vahva hyvinvoinnin lähde, mutta esteitä on monia. Kunnan rooli reitistöjen, ulkoliikuntapaikkojen ja matalan kynnyksen liikuntamahdollisuuksien tarjoajana on keskeinen.

Yhteisöllisyys – jakautunut kokemus

62 % kokee kuuluvansa yhteisöön. 27 % ei koe kuuluvansa. 13 % ei ole varma.

Yhteisöllisyys ei ole itsestäänselvyys. Kunnan tulisi tukea yhteisöjä, yhdistyksiä ja kohtaamispaikkoja. Erityisesti yksinäisyyden ehkäisyyn tarvitaan yhteisöllisiä rakenteita.

Stressi ja mielenterveys – arjen kuormitus

33 % kokee stressiä usein tai päivittäin. 20 % kokee merkittävää ahdistusta tai masennusta.

Mielenterveyden haasteet ovat yleisiä. Kunnan rooli ei ole hoitava, mutta se voi tukea ennaltaehkäisyä: yhteisöllisyyttä, liikuntaa, kulttuuria ja osallisuutta.

Yhteenveto ja suositukset

Osallisuus ja kuulluksi tuleminen: osallistavat rakenteet, työpajat, palautekanavat.
Viestintä ja saavutettavuus: selkeä, monikanavainen ja saavutettava tiedotus.
Yhteisöllisyyden vahvistaminen: tilat, tapahtumat, yhdistystuki.
Liikuntamahdollisuudet: reitistöt, esteettömyys, matalan kynnyksen liikunta. Ympäristönhoito.
Pohteen palveluiden seuranta: yhteistyö, palautteiden keruu ja vaikuttaminen.

Parhaiten arvioidut palvelut	Keskiarvo
Kirjastopalvelut	8,4
Perusopetus	8,1
Varhaiskasvatus	8,0
Lukiokoulutus	8,0
Yleinen siisteys	7,4
Nuorisopalvelut	7,4
Liikuntapalvelut	7,5

Kohtuulliseksi arvioidut palvelut	Keskiarvo
Digitaalinen saavutettavuus	7,2
Asiointipiste	7,0
Kulttuuripalvelut	7,1
Yhteisöllisyys	6,9
Yrityspalvelut	6,6
Ulkoliikuntapaikat	6,5
Viestintä ja markkinointi	6,3
Kunnan poliittinen päätöksenteko	6,3
Tasapuolinen kohtelu	6,2
Kunnan johtoryhmän toiminta	6,2
Esteettömyys	6,2

Heikoimmin arvioidut palvelut	Keskiarvo
Työllisyyspalvelut	6,0
Kaavoitus	6,0
Kiinteistönhoito	6,3
Ympäristönhoito	6,3
Varautuminen	5,9
Liikenneyhteydet	5,4

Tiivistelmä ja vertailu

Kyselyn perusteella kuntalaisten kokema onnellisuus on hyvällä tasolla ja sen odotetaan vielä paranevan tulevina vuosina. Suuri osa vastaajista kokee voivansa vaikuttaa kunnan asioihin, mikä kertoo vahvasta toimijuuden kokemuksesta. Tämä luo hyvän pohjan osallistumismahdollisuuksien ja yhteisöllisyyden vahvistamiselle.

Palveluista parhaimmat arviot saivat kirjasto, perusopetus, varhaiskasvatus ja lukiokoulutus, kun taas työllisyyspalvelut, liikenneyhteydet, poliittinen päätöksenteko ja tasapuolinen kohtelu arvioitiin heikoimmiksi. Näiden osalta suositellaan muun muassa työllisyyspalveluiden näkyvyyden lisäämistä, liikenneyhteyksien parantamista erityisesti syrjäkylillä sekä päätöksenteon läpinäkyvyyden ja tasapuolisuuden vahvistamista.

Onnellisuutta heikentäviä tekijöitä ovat kivut, riittämättömyyden tunne, taloudelliset vaikeudet ja yksinäisyys. Näihin vastaamiseksi esitetään mielenterveyspalveluiden ja nepsy-osaamisen vahvistamista, yhteisöllisyyttä tukevia toimenpiteitä sekä taloudellisten huolien tunnistamista ja tukipalveluiden kehittämistä.

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden osalta suuri osa kokee kuuluvansa johonkin yhteisöön ja omaavansa tukihenkilön vaikeina hetkinä, mutta vaikuttamisen kokemus kunnassa on matalampi. Kehittämistoimina ehdotetaan osallistavia tapahtumia, matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja, viestinnän ja palautekanavien kehittämistä sekä kuntalaisten äänen vahvistamista päätöksenteossa.

Ei-lakisääteisistä palveluista tärkeimmiksi koettiin pihateiden auraus, maksuttomat tapahtumat ja ulkoliikuntapaikkojen kunnossapito. Näiden osalta suositellaan esteettömien tapahtumien lisäämistä, liikuntapaikkojen ja reitistöjen kehittämistä sekä palveluliikenteen saavutettavuuden vahvistamista. Liikkumista rajoittavat kiire, fyysinen terveys ja motivaation puute. Kehittämisehdotuksina esitetään harrastustarjonnan ja ryhmäliikunnan laajentamista, erityisryhmien tukemista sekä liikuntapaikkojen saavutettavuuden parantamista.

Mielenterveyden osalta lähes puolet koki lievää tai kohtalaista ahdistusta tai masennusta ja kolmannes kokee stressiä usein tai päivittäin. Tämän perusteella suositellaan helposti saavutettavia tukipalveluita, yhteistyötä Pohteen kanssa palveluiden parantamiseksi sekä tukea arjen hallintaan ja jaksamiseen.

Kuntalaisten kokema onnellisuus on noussut edellisestä kyselystä: aiemmin keskiarvo oli 3,8/5 (mediaani 4,0), nyt 7,8/10, mikä viittaa lievään nousuun ja edelleen positiiviseen kehitykseen. Tulevaisuuden arvio on myös noussut (aiemmin 4,1/5, nyt 8,1/10), ja optimismi on vahvistunut. Vaikuttamisen kokemus on hieman laskenut (88 % → 74 %), mutta edelleen vahva. Onnistumisia koettiin aiemmin eniten vapaa-ajassa, työssä ja rakkauselämässä, kun taas uusimmassa kyselyssä korostuvat yhteisöllisyys ja osallisuus. Taloudelliset huolet ja yksinäisyys ovat edelleen keskeisiä hyvinvointia heikentäviä tekijöitä, mutta uusimmassa kyselyssä myös kivut ja riittämättömyyden tunne korostuvat.

Onnellisuutta tukevat tekijät ovat pysyneet samankaltaisina: perhe, ystävät, vapaa-aika ja luonto. Kunnan palvelut koetaan edelleen tärkeiksi, mutta niiden vaikuttavuus onnellisuuteen on rajallinen. Liikunnan esteet ovat pysyneet samoina – kiire ja fyysinen terveys – mutta harrastusmahdollisuuksien rajallisuus on saanut vähemmän painoarvoa uusimmassa kyselyssä. Palveluarvioissa kirjasto ja perusopetus ovat edelleen kärjessä, mutta liikenneyhteydet ja päätöksenteon läpinäkyvyys vaativat kehittämistä. Hyvinvointialueen palveluista koettiin aiemmin huolta, ja uusimmassa kyselyssä korostetaan mielenterveyspalveluiden saatavuuden ja yhteistyön tarvetta Pohteen kanssa. Kokonaisuutena kuntalaisten hyvinvointi on kehittynyt myönteisesti, mutta yksinäisyyden, taloudellisten huolien ja palvelujen saavutettavuuden haasteet edellyttävät edelleen aktiivisia toimenpiteitä.

Minun arkeni ja elämäni – Utajärvi 2023

Vastaajat: 76 utajärveläistä
Nuoret aikuiset (18–29 v): 3
Työikäiset (30–64 v): 46
Ikäihmiset (65+ v): 27

Hyvinvointi ja arjen kokemus

Suurin osa kokee arjen riittävän hyväksi: 54 % ei kaipaa muutosta, 36 % kaipaa pientä muutosta, 10 % isoa muutosta.

Tyytyväisyys perheeseen, ihmissuhteisiin ja luontoon on yleisesti korkea kaikissa ikäryhmissä. Rakennettu ympäristö ja kulttuurihyvinvointi saavat heikompia arvioita, erityisesti työikäisiltä.

Mielen hyvinvointi ja uni koetaan pääosin hyväksi, mutta työikäisillä ja ikäihmisillä on myös haasteita.

Terveys ja toimintakyky

Fyysisiä sairauksia tai oireita ilmoittaa 50 % vastaajista.

Pysyviä vammoja on erityisesti ikäihmisillä (33 %). Kehon terveys ja liikunta saavat vaihtelevia arvioita – ikäihmisillä enemmän haasteita.

Taloudellinen tilanne

Rahan riittävyys koetaan pääosin hyväksi, mutta noin 10 % kokee taloudellisia vaikeuksia. Työelämävalmiudet ovat vahvimmat työikäisillä, mutta ikäihmisillä koetaan enemmän epävarmuutta.

Palvelut ja osallisuus

Avun ja palvelujen saanti koetaan kohtalaiseksi – noin 35 % kokee sen vähintään neutraaliksi tai heikoksi.

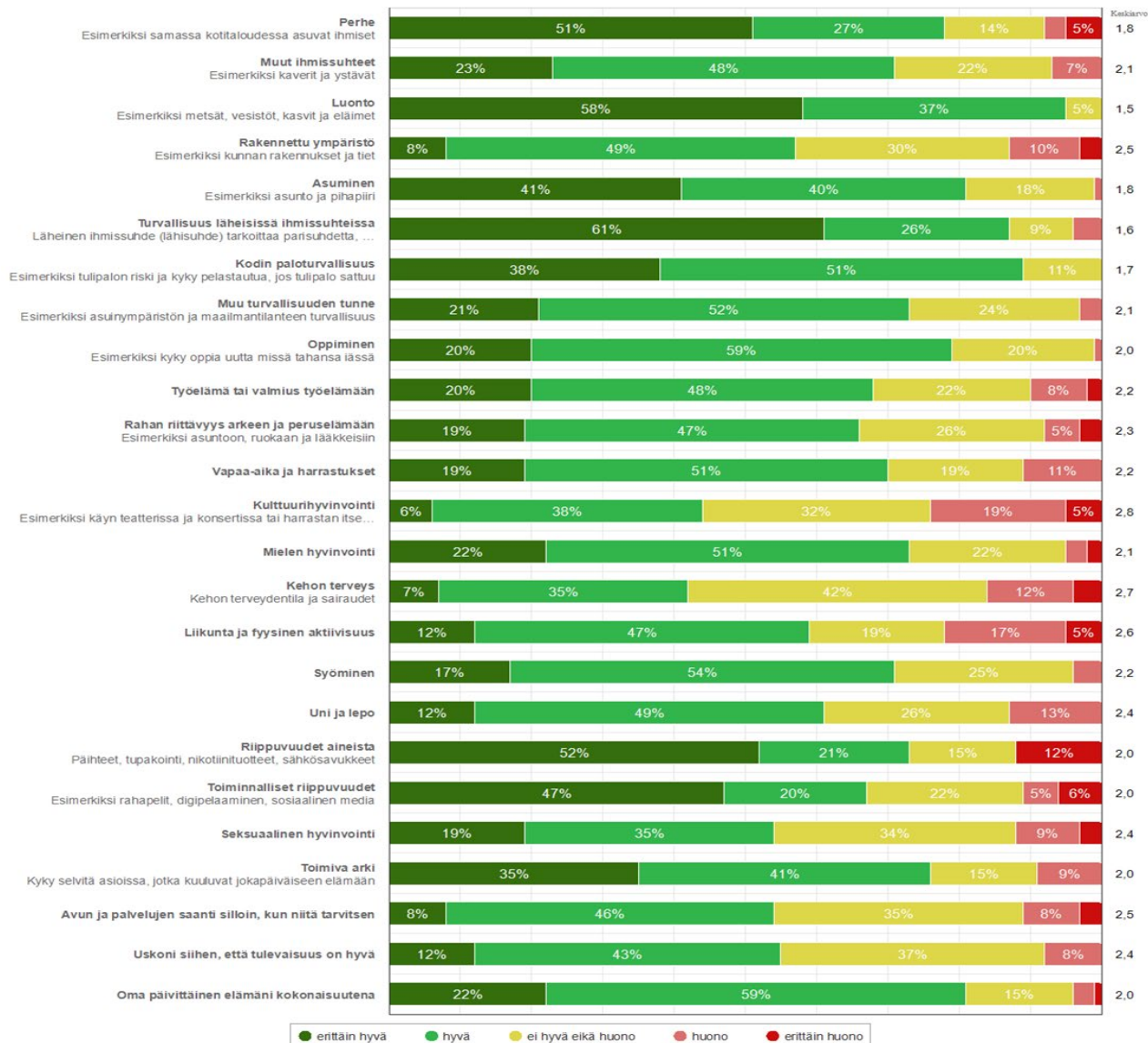
Tulevaisuuden usko on vahvinta nuorilla ja työikäisillä, mutta ikäihmisillä epävarmuus kasvaa. Kunnan palveluista tärkeimmiksi koetaan ulkoliikuntapaikat, lapsiperhepaketti, maksuttomat tapahtumat ja reitistöt.

Arjen toimivuus ja peruspalvelut ovat pääosin kunnossa, mutta yksittäisillä osa-alueilla (kulttuuri, viestintä, liikenneyhteydet) on kehittämistarpeita.

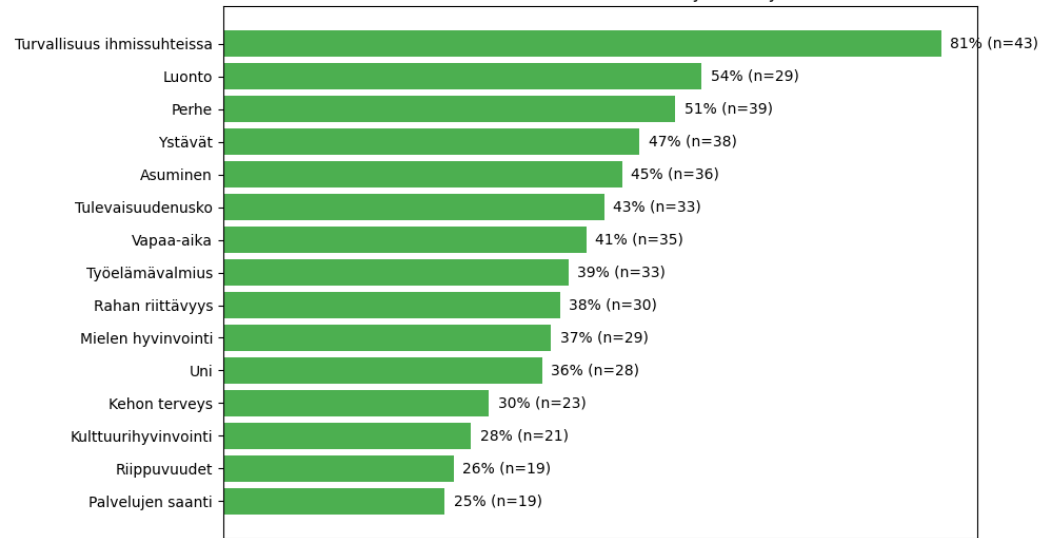
Ikäihmisten terveyden ja toimintakyvyn tukeminen vaatii erityistä huomiota.

Työikäisten hyvinvointia voidaan vahvistaa kulttuurin, liikunnan ja palvelujen saavutettavuuden kautta.

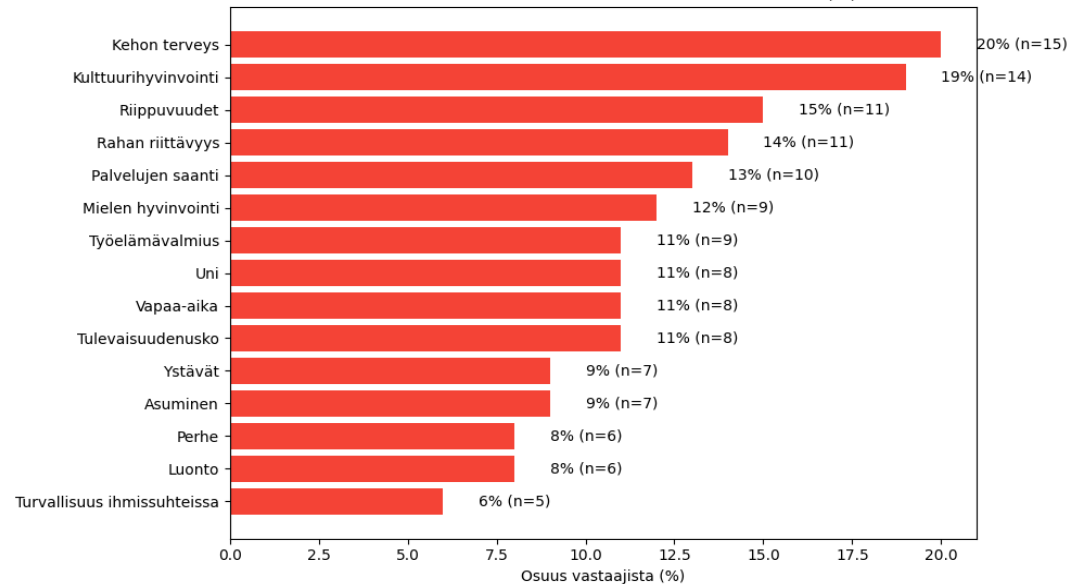
Nuorten osallisuus ja tulevaisuudenusko ovat vahvoja – tätä kannattaa tukea edelleen. Palvelujen kohdentaminen ja saavutettavuus ovat avainasemassa, erityisesti niille, jotka kokevat arjessaan haasteita.

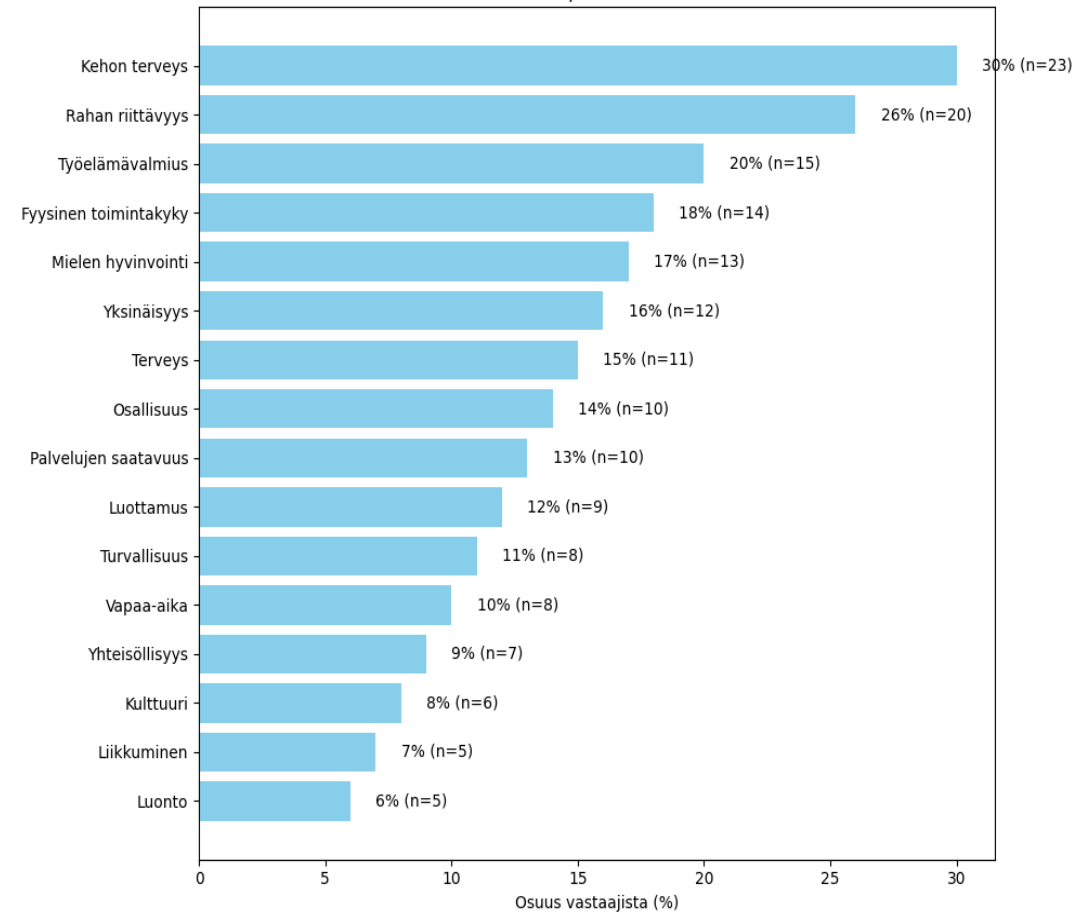
Arvio elämän osa-alueista - Erittäin hyvä tai hyvä (%)

Arvio elämän osa-alueista - Erittäin huono tai huono (%)

Mihin kaipaavat muutosta

Vastaajaprofiili 57 vastaajaa.

Suurin osa vastaajista on 30–64-vuotiaita (70%) ja naisia (79%). 64,9% on kokopäivätyössä, mikä viittaa aktiiviseen työikäiseen väestöön.

Alaikäisten päihteiden käyttö ja välittäminen

Tupakointi (54%), nikotiinipussit (43%) ja sähkösavukkeet (39%) ovat yleisimmin havaittuja alaikäisten käytössä. Huumausaineiden välittäminen alaikäisille ei ole juurikaan havaittu (0%), mutta nuuskan ja nikotiinipussien välittäminen on havaittu noin 18–20%:ssa vastauksista.

Puuttumistarve

Vastaajat kokevat, että kunnan tulisi puuttua nykyistä enemmän sähkösavukkeiden (75%), nikotiinipussien (72%) ja nuuskan (68%) käyttöön alaikäisten keskuudessa. Kannabiksen ja muiden huumausaineiden käyttöön puuttumisen tarve jakaa mielipiteitä – noin 46–51% kannattaa tiukempaa otetta.

Päihteiden käyttö kunnassa

Tupakkaa (53%) ja alkoholia (44%) koetaan käytettävän liikaa. Kannabiksen ja muiden huumeiden osalta suuri osa vastaajista ei osaa sanoa – viittaa mahdollisesti tiedon puutteeseen tai ilmiön näkymättömyyteen.

Turvattomuus ja haitat

18% on pelännyt päihtyneitä julkisilla paikoilla. 14% on kokenut väkivaltaista käytöstä päihtyneiltä julkisilla paikoilla. 27% on kokenut haittaa tupakansavusta tai sähkösavukkeista julkisilla paikoilla.

Palvelujen saatavuus ja tietoisuus

Vain 5–9% kokee saavansa helposti apua tai tietoa päihteiden käytön vähentämiseen. Ehkäisevä päihdetyö on tuttua vain 20%:lle vastaajista

Rahapelaaminen – keskeiset tulokset

Alaikäisten rahapelaaminen: 7,1% vastaajista on havainnut alaikäisten rahapelaamista viimeisen 12 kuukauden aikana. 78,6% ei ole havainnut, ja 14,3% ei osaa sanoa.

Puuttumistarve alaikäisten rahapelaamiseen: 43,9% kokee, että kunnan tulisi puuttua nykyistä enemmän alaikäisten rahapelaamiseen. 38,6% ei osaa sanoa, mikä viittaa epävarmuuteen tai tiedon puutteeseen.

Rahapelaamisen määrä kunnassa 23,6% kokee, että rahapelejä pelataan kunnassa liikaa. 50,9% ei osaa sanoa – jälleen viite siitä, että ilmiö ei ole kovin näkyvä tai siitä ei keskustella paljon.

Huoli läheisen rahapelaamisesta: 3,5% on ollut huolissaan läheisensä rahapelaamisesta. 89,5% ei ole ollut huolissaan.

Huoli omasta rahapelaamisesta: vain 1,8% on ollut huolissaan omasta rahapelaamisestaan.

Sote-palveluissa kysyminen ja neuvonta: 8,8% vastaajista kertoo, että heiltä on kysytty rahapelaamisesta sote-vastaanotolla. 0% on saanut neuvontaa rahapelaamiseen liittyen.

Avun ja tiedon saatavuus: vain 1,7% kokee saavansa helposti apua rahapelaamisen vähentämiseen. 7,1% kokee saavansa helposti tietoa tukipalveluista. Suurin osa ei osaa sanoa – viittaa palvelujen heikkoon näkyvyyteen.

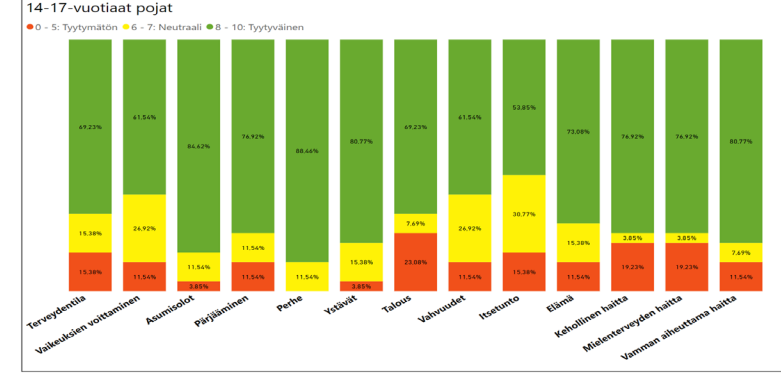
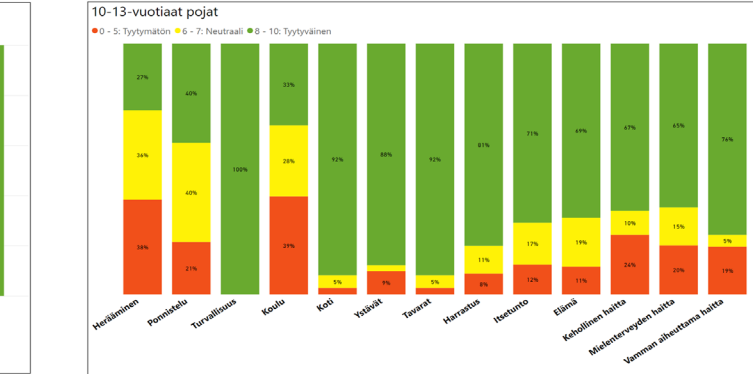
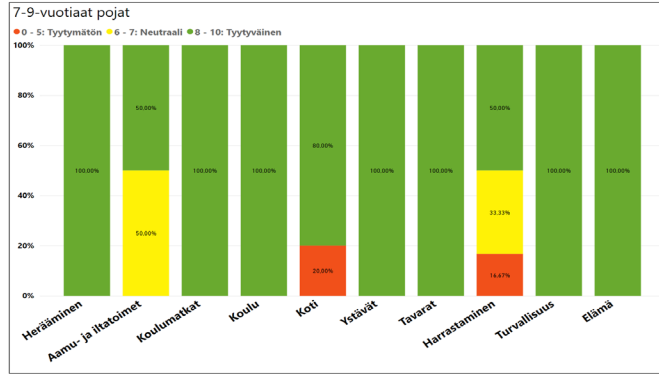
Rahapelaaminen ei näyttäydä Utajärvellä suurena huolenaiheena, mutta tiedon ja tuen saatavuus on heikkoa. Vaikka huoli omasta tai läheisen pelaamisesta on vähäistä, ennaltaehkäisevä työ ja palveluohjaus ovat silti tärkeitä, erityisesti nuorten kohdalla. Koska suuri osa vastaajista ei osaa sanoa, liittyykö kunnassa liikaa rahapelaamista tai saako siihen apua, olisi hyödyllistä lisätä tietoisuutta ja näkyvyyttä.

Raportti osoittaa, että nuorten nikotiinituotteiden käyttö on näkyvä ja huolestuttava ilmiö, johon kuntalaiset toivovat aktiivisempaa puuttumista. Samalla huumausaineiden käyttöön liittyvä tietoisuus on heikkoa, mikä voi vaikeuttaa ennaltaehkäisevää työtä. Turvattomuuden kokemukset päihtyneiden kohtaamisissa julkisilla paikoilla korostavat tarvetta yhteisölliselle turvallisuustyölle. Lisäksi palvelujen ja tiedon saatavuus koetaan heikoksi, mikä voi estää avun hakemista ajoissa.

Ehkäisevän päihdetyön tunnettuuden vähäisyys viittaa siihen, että viestintää ja näkyvyyttä tulisi lisätä – esimerkiksi kouluissa, nuorisotyössä ja terveystieteissä.

Rahapelaaminen ei näyttäydä Utajärvellä suurena huolenaiheena, mutta tiedon ja tuen saatavuus on heikkoa. Vaikka huoli omasta tai läheisen pelaamisesta on vähäistä, ennaltaehkäisevä työ ja palveluohjaus ovat silti tärkeitä, erityisesti nuorten kohdalla

Erinomaisesti koetut osa-alueet (100 % tyytyväisiä)
Herääminen, koulumatkat, koulu, ystävät, tavarat
Elämä kokonaisuutena
☑ Nämä tulokset osoittavat, että pojat kokevat arjen peruselementit ja sosiaaliset suhteet pääosin hyvin myönteisesti.

Neutraalisti tai osittain tyytyväisesti koetut osa-alueet
Aamu- ja iltatoimet: 50 % neutraali, 50 % tyytyväinen
Harrastaminen: 50 % neutraali, 50 % tyytyväinen
☑ Näissä arjen rutiineissa ja vapaa-ajassa on tilaa kehittämiselle – esimerkiksi harrastusten monipuolisuus tai arjen sujuvuus voi vaikuttaa kokemukseen.

Huolta herättävät osa-alueet
Koti: 20 % tyytymätön
Turvallisuus: 16,7 % tyytymätön, 33,3 % neutraali
☑ Vaikka suurin osa kokee kodin ja turvallisuuden myönteisesti, osa lapsista kokee näissä selvästi puutteita. Tämä voi viitata esimerkiksi perhetilanteisiin, ympäristön turvallisuuteen tai emotionaaliseen turvaan.

Yleinen tyytyväisyys on korkea, mutta yksittäisissä osa-alueissa (koti, turvallisuus, harrastukset) on havaittavissa kehittämistarpeita.
Turvallisuuden kokemus on erityisen tärkeä huomioida, sillä se vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kodin ja arjen rutiinien tukeminen voi vahvistaa lasten kokemusta arjen sujuvuudesta ja turvallisuudesta.

Erinomaisesti koetut osa-alueet (100 % tyytyväisiä)
Herääminen, koulumatkat, koulu, ystävät, tavarat, elämä kokonaisuutena
☑ Tulkinta: Pojat kokevat arjen peruselementit ja sosiaaliset suhteet pääosin hyvin myönteisesti. Tämä kertoo vahvasta perusturvallisuudesta ja toimivasta arjen rakenteesta.

Neutraalisti tai osittain tyytyväisesti koetut osa-alueet
Aamu- ja iltatoimet: 50 % neutraali, 50 % tyytyväinen
Harrastaminen: 50 % neutraali, 50 % tyytyväinen
☑ Tulkinta: Arjen rutiineissa ja vapaa-ajassa on kehittämisen varaa. Esimerkiksi harrastusten monipuolisuus tai arjen sujuvuus voivat vaikuttaa kokemukseen positiivisesti.

Huolta herättävät osa-alueet
Koti: 20 % tyytymätön
Turvallisuus: 16,7 % tyytymätön, 33,3 % neutraali
☑ Tulkinta: Vaikka suurin osa kokee kodin ja turvallisuuden myönteisesti, osa lapsista kokee näissä selvästi puutteita. Tämä voi viitata perhetilanteisiin, ympäristön turvallisuuteen tai emotionaaliseen turvaan.

Yleinen tyytyväisyys on korkea, mutta yksittäisissä osa-alueissa (koti, turvallisuus, harrastukset) on havaittavissa kehittämistarpeita.
Turvallisuuden kokemus on erityisen tärkeä huomioida, sillä se vaikuttaa lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Kodin ja arjen rutiinien tukeminen voi vahvistaa lasten kokemusta arjen sujuvuudesta ja turvallisuudesta.

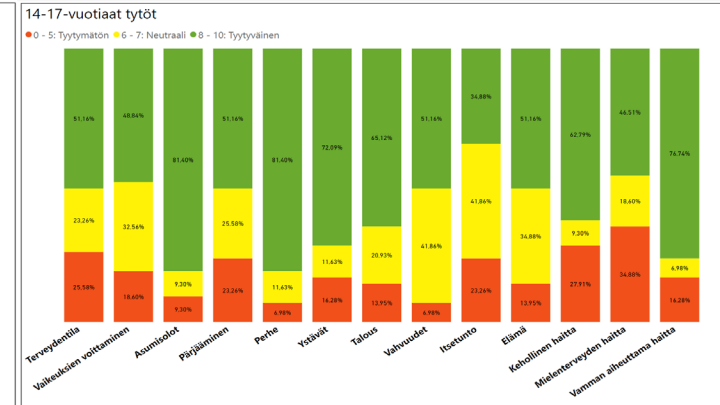
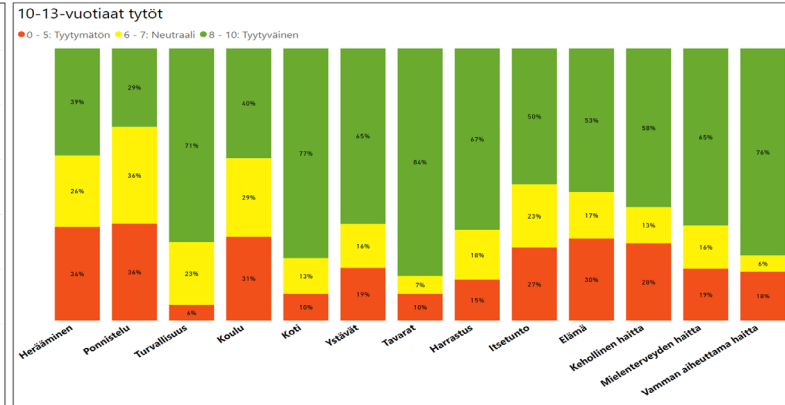
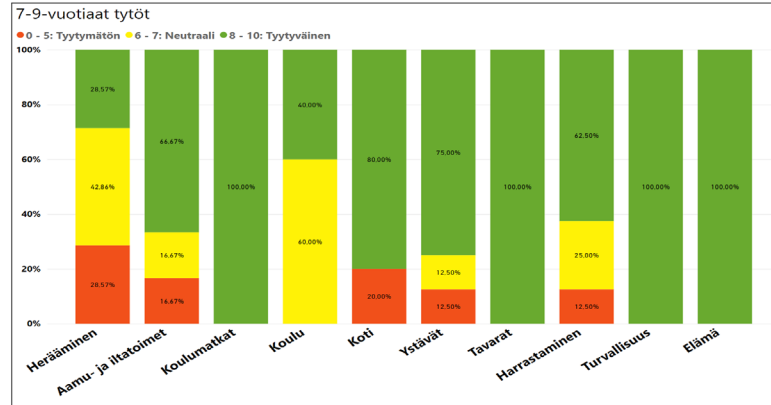
Positiivisesti koetut osa-alueet
Seuraavissa osa-alueissa yli 70 % pojista kokee asiat myönteisesti:

Perhe (88.46 %), vahvuudet (89.23 %), asumisolot (84.62 %), pärjääminen (74.92 %), elämä kokonaisuutena (73.08 %), vaikeuksien voittaminen (63.54 %), terveydentila (61.54 %)
Ystävät (61.54 %), vamma aiheuttama haitta (80.77 %), kehollinen haitta (69.23 %), mielenterveyden haitta (68.46 %)
☑ Tulkinta: Nuoret kokevat vahvaa tyytyväisyyttä erityisesti perheeseen, asumiseen, omiin vahvuuksiin ja pärjäämiseensä. Myös terveys ja mielenterveys koetaan pääosin myönteisesti, vaikka niissä on enemmän hajontaa.

Neutraalisti koetut osa-alueet
Itsetunto (30.77 % neutraali), vaikeuksien voittaminen (24.92 % neutraali), terveydentila ja ystävät (23.08 % neutraali)
☑ Tulkinta: Näissä osa-alueissa nuoret eivät koe voimakasta tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä. Itsetunto korostuu erityisesti kehittämiskohteena.

Huolta herättävät osa-alueet
Itsetunto (15.38 % tyytymätön), ystävät (15.38 % tyytymätön), terveydentila (15.38 % tyytymätön)
Kehollinen haitta ja mielenterveyden haitta (19.23 % tyytymätön)
☑ Tulkinta: Vaikka suurin osa kokee nämä osa-alueet myönteisesti, merkittävä osa nuorista kokee haasteita erityisesti itsetunnossa, kehollisessa ja mielenterveydessä. Nämä voivat vaikuttaa nuoren kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja toimintakykyyn.

Yleinen tyytyväisyys on korkea, erityisesti perheeseen, asumiseen ja omiin vahvuuksiin liittyen. Itsetunto ja mielenterveys vaativat erityistä huomiota, sillä niissä on eniten tyytymättömyyttä ja neutraaleja kokemuksia. Keholliset ja psyykkiset haitat ovat merkittävä osa nuorten kokemusta, vaikka suurin osa kokee ne myönteisesti.

Positiivisesti koetut osa-alueet

Koulumatkat, koulu, ystävät ja tavarat: Näissä osa-alueissa vihreä (tyytyväinen) väri hallitsee, mikä kertoo vahvasta tyytyväisyydestä.

Elämä kokonaisuutena: Myös yleinen elämäkokemus on pääosin positiivinen.

→ Tulkinta: Arjen peruselementit ja sosiaaliset suhteet koetaan pääosin myönteisesti.

Neutraalisti koetut osa-alueet

Herääminen ja aamu-/iltatoimet: Näissä näkyy enemmän keltaista, eli neutraalia kokemusta.

Harrastaminen: Koetaan osittain neutraalisti, mutta myös tyytyväisyyttä esiintyy.

→ Tulkinta: Arjen rutiinit ja vapaa-aika eivät ole täysin ongelmattomia, mutta eivät myöskään selkeästi negatiivisia.

Huolta herättävät osa-alueet

Turvallisuus ja koti: Näissä osa-alueissa esiintyy enemmän punaista (tyytymättömyyttä) kuin muissa.

→ Tulkinta: Osa tytöistä kokee puutteita kodin ja turvallisuuden tunteessa, mikä voi viitata emotionaalisiin tai ympäristöllisiin haasteisiin.

Yleinen tyytyväisyys on hyvä, erityisesti koulussa, ystävyssuhteissa ja koulumatkoissa. Kehittämiskohteita ovat turvallisuuden kokemus, kodin ilmapiiri sekä arjen rutiinien sujuvuus. Tyttöjen kokemus arjesta on pääosin myönteinen, mutta yksittäisissä osa-alueissa on selkeitä parannustarpeita.

Positiivisesti koetut osa-alueet

Tavarat (84 % tyytyväinen), koti (77 %), vamman aiheuttama haitta (76 %), koulu (65 %), ystävät (65 %), harrastus (67 %), turvallisuus (40 %)

→ Tulkinta: Tytöt kokevat arjen peruselementit, kuten kodin, koulun ja ystävyssuhteet, pääosin myönteisesti. Myös harrastukset ja tavarat tuottavat tyytyväisyyttä.

Neutraalisti koetut osa-alueet

Ponnistelu (29 % neutraali), itsetunto (23 %), elämä (17 %)

→ Tulkinta: Näissä osa-alueissa kokemukset eivät ole vahvasti positiivisia tai negatiivisia. Neutraalit arviot voivat viitata epävarmuuteen tai kokemusten hajanaisuuteen.

Huolta herättävät osa-alueet

Herääminen (34 % tyytymätön), ponnistelu (36 %), itsetunto (27 %), elämä (30 %), mielenterveyden haitta (30 %), kehollinen haitta (20 %)

→ Tulkinta: Tyytymättömyyttä esiintyy erityisesti psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin liittyvissä osa-alueissa. Itsetunto ja mielenterveys korostuvat kehittämiskohteina.

Yleinen tyytyväisyys on hyvä, erityisesti kodin, koulun ja ystävien osalta.

Huolenaiheita esiintyy erityisesti itsetunnossa, mielenterveydessä ja ponnistelussa.

Kehittämistarpeet liittyvät arjen kuormitukseen ja emotionaaliseen hyvinvointiin.

Positiivisesti koetut osa-alueet

Asumisolot (81.40 % tyytyväinen), perhe (81.40 %), ystävät (72.09 %), pärjääminen (72.09 %), kehollinen haitta (65.12 %), talous (66.28 %), elämä (62.79 %)

Mielenterveyden haitta (55.81 %)

→ Tulkinta: Tytöt kokevat arjen peruselementit, sosiaaliset suhteet ja asumisen erittäin myönteisesti. Myös mielenterveyden ja kehollisten haittojen kokemukset ovat pääosin positiivisia. Neutraalisti koetut osa-alueet, itsetunto (41.86 % neutraali) Vahvuudet (36.05 %), vaikeuksien voittaminen (25.58 %) → Tulkinta: Näissä osa-alueissa kokemukset ovat hajanaisia. Erityisesti itsetunto ja omien vahvuuksien tunnistaminen vaativat tukea.

Huolta herättävät osa-alueet

Vaikeuksien voittaminen (32.56 % tyytymätön) Mielenterveyden haitta (34.88 %), terveydentila (25.58 %) Itsetunto (23.26 %), pärjääminen (23.26 %)

→ Tulkinta: Vaikka yleinen tyytyväisyys on korkea, osa tytöistä kokee merkittäviä haasteita erityisesti mielenterveydessä, itsetunnossa ja vaikeuksien käsittelyssä.

Yleinen tyytyväisyys on vahva, erityisesti perheeseen, asumiseen ja ystävyssuhteisiin liittyen. Kehittämiskohteita ovat itsetunto, mielenterveys ja kyky kohdata vaikeuksia.

Emotionaalinen tuki ja vahvuuksien tunnistaminen voivat vahvistaa nuorten hyvinvointia entisestään.

Utajärven osallistamisprojekti 2024

Tiivistetty yhteenveto kuntalaisten toiveista ja palautteista budjetin suunnittelun tueksi.

Tausta ja tavoitteet

Osallistamisprojekti toteutettiin kuntalaisten toiveiden ja palautteiden keräämiseksi.

Tavoitteena oli tunnistaa kehittämiskohteita ja vahvuuksia budjetin suunnittelua varten, sekä strategian ja hyvinvointisuunnitelman laadinnan tueksi.

Keskeiset havainnot

Luonto, rauhallisuus ja yhteisöllisyys ovat kuntalaisten ydinarvoja.

Liikunta ja tapahtumat ovat tärkeitä hyvinvoinnin lähteitä.

Huolta herättävät sote-palvelut, vuokra-asuntojen puute ja julkisen liikenteen kehittämistarve.

Ylpeyden aiheita ovat Rokua, UU-jääkiekkjoukkue ja Kiiminkijoki.

Konkreettiset kehittämis ehdotukset

Liikunta ja ulkoilu: avantouintipaikka, frisbeegolf (parempi kunnossapito), skeittiparkki, pulkkamäki, leikkipuisto. Uimarannan ja ulkoilureittien viihtyvyyden parantaminen.

Asuminen: lisää vuokra-asuntoja perheille ja ikääntyville.

Nuoret ja koulut: koulusosionomi (matalan kynnyksen tuki), koulun pihan viihtyvyyden parantaminen, nuorisotalon aukiolo.

Yhteisöllisyys ja kulttuuri: kahvila, toritapahtumat, taide. Torimakasiinin kehittäminen ympärivuotiseksi kahvila-/kulttuuritilaksi.

Turvallisuus ja liikenne: kiertoliittymä, pyörätiet (erityisesti Utajärvi-Muhos), opasteet.

Tiedottaminen: tapahtumista tiedottaminen ajoissa ja monikanavaisesti. Kunnan palveluista tiedottaminen: kuka auttaa missäkin asiassa. Työntekijöiden tiedonsaanti kunnan asioista tärkeää asiakasrajapinnassa.

Ympäristö ja siisteys: Teiden kunnossapito, erityisesti talvella. Yleinen siisteys, istutukset, opasteet, maisemien esiin tuominen. Putaalansaareen yhteinen tulistelupaikka toivottu.

Mitä useista kyselyistä voisimme päätellä?

Uutajärven kyselyihin vastanneet ovat pääosin työikäisiä naisia, joilla on toisen asteen tai korkeakoulutuksen tausta. Tämä kertoo aktiivisesta ja tiedostavasta kuntalaisryhmästä, joka on valmis osallistumaan yhteisiin kehittämisprosesseihin.

Osallistamisprojektissa korostui vahvasti yhteisöllisyyden, luonnon ja liikunnan merkitys arjessa. Kuntalaiset kokevat Uutajärven turvalliseksi ja rauhalliseksi paikkakunnaksi, mutta toivovat lisää kohtaamispaikkoja ja palveluja, jotka tukevat sosiaalista elämää ja yhteisöllisyyttä.

Kokonaiskuva hyvinvoinnista → Hyvinvoinnin osa-alueiden arviointi asteikolla 1–5 osoittaa, että vahvuudet kuten omat voimavarat ja kyky selviytyä arjessa saavat erittäin hyvät arviot. Perhe, luonto, ystävät, mielen hyvinvointi ja toimiva arki ovat myös vahvoja osa-alueita, mikä kertoo siitä, että arjen peruspilarit ovat monella kunnossa.

Sen sijaan kehon terveys, liikunta, kulttuurihyvinvointi ja palvelujen saanti saavat vaihtelevia arvioita. Tämä viittaa siihen, että fyysisen hyvinvoinnin ja kulttuurisen osallisuuden tukemisessa on parantamisen varaa.

Rakennettu ympäristö ja rahan riittävyys arvioidaan keskimäärin heikommin, mikä voi heijastaa kuntateknisiä haasteita, taloudellista epävarmuutta ja yksityiselämän haasteita.

Riippuvuudet, turvallisuus ja uni saavat hajanaisia arvioita, mutta eivät nouse esiin merkittävänä huolenaiheina. Kokonaisuutena hyvinvointi on hyvällä tasolla, mutta tietyt osa-alueet vaativat kohdennettuja toimenpiteitä.

Onnellisuus ja henkinen hyvinvointi → Onnellisuuden keskiarvo Uutajärvellä on korkea, 7,8/10. Tämä kertoo siitä, että kuntalaiset kokevat elämänsä pääosin mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Perhe, luonto ja vapaa-aika ovat keskeisiä onnellisuutta tukevia tekijöitä. 80 % vastaajista kokee, että heillä on joku, jolle puhua vaikeina hetkinä – tämä on merkittävä suojaava tekijä mielenterveyden kannalta. Vaikka stressiä ja ahdistusta esiintyy, vakavaa masennusta esiintyy vain pienellä osalla vastaajista. Tämä viittaa siihen, että mielenterveyden tukipalvelut voivat keskittyä ennaltaehkäisyyn ja matalan kynnyksen tukeen.

Päihteet ja rahapelaaminen → Alaikäisten nikotiinituotteiden käyttö ja välittäminen on yleistä, mikä nostaa esiin tarpeen vahvistaa ehkäisevää päihdetyötä kouluissa ja nuorisotyössä. Rahapelaaminen ei ole suuri huolenaihe, mutta siihen liittyvä tietoisuus ja palvelujen saatavuus ovat heikkoja. Sote-palveluissa päihteistä kysytään harvoin, ja neuvontaa annetaan erittäin vähän – tämä on selkeä kehittämiskohde, erityisesti yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa.

Palvelujen toimivuus ja kehittämistarpeet → Kunnan omat palvelut, kuten kirjasto, varhaiskasvatus ja liikuntapalvelut, saavat hyvät arviot. Sen sijaan Pohteen palveluihin liittyy epäluottamusta ja huolenaiheita, erityisesti palvelujen saatavuuden ja jatkuvuuden osalta. Osallistamisprojektissa nousi esiin konkreettisia kehittämis ehdotuksia, kuten lisää vuokra-asuntoja, liikuntapaikkojen kunnostus, nuorten tukipalvelujen vahvistaminen ja tiedottamisen parantaminen.

Osallisuus ja vaikuttaminen → 41 % vastaajista kokee voivansa vaikuttaa kunnan asioihin. Tämä on kohtuullinen luku, mutta kertoo myös siitä, että osallisuuden kokemusta voidaan vahvistaa. Osallistamisagenttien ja tapahtumien malli koettiin toimivaksi ja jatkokehityskelpoiseksi. Kuntalaiset toivovat rohkeaa, avointa ja rehellistä vuorovaikutusta kunnan kanssa – tämä on tärkeä viesti kunnan strategiselle viestinnälle ja päätöksenteolle.

Johtopäätökset ja suositukset → Uutajärvellä on vahva perusta hyvinvoinnille: yhteisöllisyys, luonto, perhe ja arjen toimivuus. Kehittämistarpeet liittyvät erityisesti kulttuurihyvinvointiin, fyysiseen terveyteen, palvelujen saatavuuteen ja nuorten tukemiseen. Päihteiden ehkäisyssä tarvitaan näkyvämpää työtä kouluissa ja nuorisotyössä sekä parempaa yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Osallisuuden ja viestinnän kehittämisessä kannattaa jatkaa osallistamisagenttien mallia ja panostaa tiedon viemiseen sinne, missä ihmiset ovat – esimerkiksi kylätapahtumiin, harrastusryhmiin ja digialustoille. Palvelujen kehittämisessä on tärkeää huomioida lapsiperheiden tarpeet, liikunnan ja luonnon merkitys sekä yhteisöllisyyden tukeminen. Matalan kynnyksen kohtaamispaikat, mielenterveyden tukipalvelut ja yksinäisyyden torjunta ovat keskeisiä investointikohteita, jotka voivat vahvistaa hyvinvointia laajasti koko kunnassa.

Utajärven Hyvinvointikertomus 2025 – Johtopäätökset ja keskeiset analyysit

Väestökehitys ja elinvoima

- Väestö on vähentynyt tasaisesti, mutta hieman hitaammin kuin Tilastokeskuksen ennusteet ennakoivat. Tämä antaa kunnalle aikaa sopeuttaa palvelurakennetta.
- Työikäisten määrän lasku on kriittinen haaste: se vaikuttaa sekä työvoiman saatavuuteen että kunnan elinvoimaan.
- Ikääntyneiden osuuden kasvu lisää painetta hoivapalveluihin ja esteettömään asumiseen.
- Uusien asukkaiden houkuttelu ja nykyisten pitäminen ovat keskeisiä tulevaisuuden elinvoimatekijöitä.

Nuoret

- Syrjäytymisriski: lähes joka viides nuori on vaarassa syrjäytyä.
- Fyysinen toimintakyky: heikko jopa yli puolella yläkoululaisista, mikä on selkeä riski pitkäaikaiselle hyvinvoinnille.
- Mielenterveys: joka viides kokee kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta.
- Turvallisuus: huolestuttavan moni alakoululainen kokee kotona väkivaltaa ja kiusaamista.

Positiivista: harrastustoiminta on monipuolista ja maksutonta, nuorisotalon ja Perjantaikuppiloiden toiminta on vakiintunut ja suosittua.

Työikäiset

- Työttömyysprosentti on pysynyt kohtuullisella tasolla, mutta työkyvyttömyysindeksi on korkea.
- Työllisyyden onnistumisia: kesätyöpaikkoja on tarjottu kaikille halukkaille nuorille, ja UraUta-messut ovat lisänneet kohtaamisia työnantajien ja työnhakijoiden välillä.
- Yritystoiminta on pysynyt vakaana, mutta työikäisten hyvinvointia haastavat stressi, riittämättömyyden tunne ja taloudelliset huolet.

Ikäihmiset

- Lähes puolet ikäihmisistä asuu yksin → yksinäisyys on merkittävä hyvinvointiriski.
- Katumistapaturmat ovat yleisiä ja lisäävät hoivan tarvetta.
- Konkreettisia turvallisuustoimia on toteutettu (liikuesteet, jarrusukat, seniorikuntosali, palvelulinja Unto).
- Yhteisöllisyyttä ja osallisuutta vahvistetaan ryhmä- ja kerhotoiminnan, etsivän vanhustyön sekä järjestöyhteistyön avulla.

Kuntalaisten kokemukset

- Koettu onnellisuus on keskimäärin hyvällä tasolla (7,8/10) ja tulevaisuutta kohtaan ollaan toiveikkaita.
- Tärkeimmät onnellisuutta tukevat tekijät: perhe, ystävät, vapaa-aika ja luonto.
- Haasteet: taloudelliset huolet, riittämättömyyden tunne, yksinäisyys ja fyysiset kivut.
- Kunnan palveluista parhaat arviot saivat kirjasto, varhaiskasvatus ja perusopetus; heikoimmat arviot liikenneyhteydet, viestintä ja päätöksenteon läpinäkyvyys.
- Pohteen palveluihin liittyy merkittävää epäluottamusta.

HYTE ja TEAviisari

- HYTE-rahoitus on kasvanut sekä kokonaisuutena että asukaskohtaisesti.
- Prosessit ovat vahvistuneet (indikaattori noussut 80/100), mikä kertoo rakenteiden kehittymisestä.
- Tulokset kuitenkin heikentyneet (tulosindikaattori laskenut 43/100) → väestön hyvinvoinnissa ei ole saavutettu toivottua kehitystä.
- TEAviisarin mukaan kunnan hyvinvoinnin edistämisen toiminta on valtakunnallista keskiarvoa selvästi vahvempaa, erityisesti liikunnan ja kulttuurin alueilla.

Utajärven hyvinvointikertomus osoittaa, että kunnassa on tehty määrätietoista ja vaikuttavaa työtä kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Kunnan vahvuudet – yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja osallistavat toimintamallit – luovat hyvän perustan tulevaisuuden kehittämiseksi.

Samalla on tärkeää tunnistaa ne osa-alueet, joissa kuntalaisten arki kaipaa tukea.

Nuorten hyvinvointi on kriittinen painopiste: tarvitaan lisää panostusta mielenterveyspalveluihin, fyysisen aktiivisuuden tukemiseen sekä perheiden tukemiseen väkivallan ehkäisemiseksi.

Ikäystävällisen kunnan rakentaminen edellyttää kaatumisten ehkäisyä, yksinäisyyden vähentämistä ja esteettömän asumisen kehittämistä. Työikäisten hyvinvointia voidaan vahvistaa ennaltaehkäisevillä toimilla, joustavilla työurilla ja stressinhallinnan tukemisella. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen on tärkeää: osallistava budjetointi, matalan kynnyksen kohtaamispaikat ja monipuoliset harrastusmahdollisuudet vahvistavat kuntalaisten kokemusta kuulluksi tulemisesta ja lisäävät luottamusta. Palveluiden kehittämisessä keskeisiä ovat erityisesti viestintä, liikenneyhteydet ja päätöksenteon läpinäkyvyys.

Lisäksi HYTE-rahoituksen strateginen käyttö on olennaista – se tulisi kohdentaa erityisesti nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja mielenterveyden vahvistamiseen, jotta prosessien vahvuudet näkyvät myös konkreettisina tuloksina kuntalaisten arjessa.

Kunnan rooli ei ole vain palvelujen järjestäjä, vaan myös yhteisön rakentaja. Kun kuntalaiset kokevat tulevansa kuulluiksi ja voivat vaikuttaa, syntyy luottamusta ja yhteistä tahtoa kehittää Utajärveä. Hyvinvoinnin edistäminen on pitkäjänteistä työtä, joka vaatii yhteistyötä, rohkeutta ja kykyä uudistua. Utajärvellä on tähän hyvät edellytykset.

Utajärvellä on vahvat rakenteet ja sitoutunut kuntajohto hyvinvoinnin edistämässä. Suurimmat haasteet liittyvät väestörakenteen muutokseen, nuorten hyvinvointiin sekä ikääntyneiden hoivan tarpeeseen. Tulevaisuuden kannalta ratkaisevaa on, kuinka onnistutaan kääntämään resurssit ja prosessit konkreettisiksi tuloksiksi kuntalaisten arjessa.

Utajärven kunnan hyvinvoinnin edistämisen suunnitelma 2025–2028

Hyvinvoinnin edistämisen suunnitelma on Utajärven kunnan strateginen asiakirja, jonka tarkoituksena on ohjata ja tukea kuntalaisten terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämistä sekä ennaltaehkäistä ongelmia. Suunnitelma perustuu ajankohtaiseen tietoon utajärveläisten hyvinvoinnin tilasta ja tarpeista, ja sen pohjalta määritellään konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin vahvistamiseksi.

Suunnitelma tukee kunnan eri toimialojen välistä yhteistyötä, tehostaa resurssien kohdentamista ja toimii osana Utajärven hyvinvointijohtamista. Se edistää tavoitteellista ja vaikuttavaa toimintaa sekä vahvistaa yhdenvertaisuutta ja hyvinvointieroja kaventavaa työtä. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti osana kunnan strategista johtamista.

Suunnitelma on lakisääteinen osa kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä (mm. kuntalaki ja terveydenhuoltolaki), ja se toimii osana laajempaa hyvinvointijohtamista Utajärvellä.

Suunnitelman laatiminen

Utajärven hyvinvoinnin edistämisen suunnitelma laaditaan syksyn 2025 aikana. Suunnitelman pohjana toimii laaja hyvinvointikertomus, joka sisältää ajankohtaisen tietopohjan kuntalaisten hyvinvoinnista. Suunnitelman laatimisesta vastaa kunnan hyte-työryhmä, johon kuuluu edustajia eri toimialoilta, järjestöistä ja asukasryhmistä.

Pohjoista VIRTAA